

Atıf (cite): Karadaş, Y., Korabi, A. (2025). Suriyeliler Hakkında Yerli Nüfusun Zihinsel İmajları: Gaziantep ve Afyonkarahisar Karşılaştırması, *Kocatepe Beşeri Bilimler Dergisi*, 4 (1), 59-88, <https://doi.org/10.61694/kbbd.1682649>

Makale Türü: Araştırma | Paper Type: Research

Suriyeliler Hakkında Yerli Nüfusun Zihinsel İmajları: Gaziantep ve Afyonkarahisar Karşılaştırması¹

Prof. Dr. Yücel KARADAŞ²
Dr. Ahmad Korabi³

Suriyeliler Hakkında Yerli Nüfusun Zihinsel İmajları: Gaziantep ve Afyonkarahisar Karşılaştırması

The Mental Images of the Host Community about Syrians: A Comparison of Gaziantep and Afyonkarahisar

Özet

Türkiye’de göç çalışmalarının merkezi öznesi çoğunlukla göçmenler olmuş, göçmenlere muhatap olan yerli nüfusun bu süreçte geliştirdiği psikolojik ve sosyolojik reaksiyonlar ikincil önemde faktörler olarak ele alınmıştır. Milliyetçilik ve ırkçılık teorilerinin olumsuz sonuçlarından hareket eden göç araştırmacıları, kolaycı bir yaklaşım benimseyerek yerli nüfusun göçmen karşıtlığını ırkçılık veya milliyetçilik bağlamında değerlendirmişlerdir. Oysa ki bu açıklama, göçmenlerle yerli nüfus arasında farklı şehirlerde ortaya çıkan, farklı içeriğe sahip olan giriş ilişkileri görmeliktir. Bu nedenle için sosyolojik olmaktan uzaktır.

Bu makale, birbirlerinden farklı iki sosyal ve demografik özelliklere sahip, yerli nüfus/ Suriyeli göçmen oranları farklı iki şehir olan Gaziantep ve Afyonkarahisar’da yerli nüfusun Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarını belirleyen değişkenleri açığa çıkarmaya amaçlayan ampirik bir araştırmadır. Dolayısıyla göçmenlere yönelik yerli nüfus tutumunu belirleyen temel faktörler o şehrin geleneksel sosyal ve ekonomik yapısı, kültürü, göçmen nüfusun yerli nüfusa oranı, göçmen nüfusun sosyo-demografik özellikleri (yani göçmenlerin köken ülkelerindeki meslekleri, eğitimleri, kentli veya kırsal olmaları gibi), göçmen ve yerli nüfus arasındaki etkileşim düzeyleri olarak açığa çıkmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda son yıllarda belirginlik kazanan, Suriyelilere dair negatif içerimli bir anlatının Türkiye genelinde hakim olmaya başladığı; bu negatif içerimli anlatının farklı şehirlerde farklı biçimlerde üretildiği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Suriyeli göçmenler, Yerli nüfus, ötekileştirme, get-tolaşma, etkileşim, sosyal uyum

Abstract

The central subject of migration studies in Turkey has mostly been migrants, while the psychological and sociological reactions of the host community to migrants have been treated as factors of secondary importance. Migration researchers, acting on the negative consequences of the theories of nationalism and racism, have adopted a simplistic approach and evaluated the opposition of the host community to immigrants in the context of racism or nationalism. However, this explanation is far from sociological, as it ignores the intricate relationships between migrants and the host community native population that have emerged in different cities and have a different content.

This article is an empirical research that aims to reveal the variables that determine the attitudes of the host community towards Syrian migrants in Gaziantep and Afyonkarahisar, two cities with different social and demographic characteristics and different native population/Syrian migrant ratios. Therefore, the main factors determining the attitudes of the host community towards migrants are the traditional social and economic structure and culture of the city, the ratio of the migrant population to the host community, the socio-demographic characteristics of the migrant population (i.e. their occupations in their countries of origin, their education, whether they are urban or rural), and the level of interaction between migrants and the host community. In addition, the study revealed that a negative narrative about Syrians, which has become more prominent in recent years, has started to dominate across Turkey, and that this negative narrative is produced in different ways in different cities. The difference between cities is due to factors such as their traditional socio-economic and cultural structures, the characteristics of migrants and their ratio to host community.

Key Words: Syrian migrants, Host community, Otherization, Ghettoisation, Interaction, Social cohesion

1. Giriş

Türkiye genelinde son yıllarda Suriyeli göçmenlere yönelik tepki tutumlarının açık hale geldiği bir süreç yaşanmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmaların odaklandığı temel nokta, Türkiye’deki siyasal kutuplaşma ve özelde Zafer Partisi’nin yükselişidir. Ya da Türkiye’de mevcut kültürel veya sosyal yapıya uyumsuzluklardan bahsedilir. Ancak bu konuda geliştirilen söylemlerin tarihsel bir bakıştan kopuk olduğunu ve son yıllarda görünür hale gelen nefret söylemine odaklanıldığı görülür. Oysa bugünlerde görünür hale gelen tepkiseliliğin kökenlerini anlamak için Suriye’den göçün ilk başladığı 2012 yılına kadar gidilmelidir. Dolayısıyla

¹ Bu makale, Suriye Diyalog Merkezi (Syria Dialog Center)in desteklediği bir proje araştırmasına dayanmaktadır.

² Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü, karada.ycel@vandex.com, 0000-0003-4035-480X

³ Suriye Diyalog Merkezi (Syria Dialog Center) araştırmacısı, ahmed.k@sydialogue.org, 0000-0003-3938-418X

Makale Geliş Tarihi (Recieved): 13.06.2025 Makale Kabul Tarihi (Accepted): 28.06.2025

yıllardır giderek büyüyen ve denetlenmesi zor olan bir birikimin son yıllarda patladığı belirtilmelidir. Bu birikimin birinci sebebi, tabi ki Suriyeli göçmenlerin kalabalıklığıdır. Hatta Gaziantep özelinde söylenecekse, göçmen karşıtı tutumun en önemli sebebi, şehir nüfusu içinde Suriyeli göçmen oranının fazlalığı ve bu kadar kalabalık bir nüfusun 2-3 yıl gibi kısa bir sürede gelmiş olmasıdır (Karadaş ve diğ., 2023, ss. 114-9). O kadar kısa sürede o kadar kalabalık bir nüfusun gelmesi, ilk yıllardaki misafir- gidecekler söyleminin yerini kalıcılığa bırakması değişen tutumun belki de başlıca sebepleridir. Kamu otoritesi ve onun etkisindeki akademi ve sivil toplumun ilk yıllardaki söylemi ‘misafir’ söylemiydi. 2014 yılı gibi erken tarihte yayınlanan bir çalışma, bu misafir söyleminin çerçevesini sunuyordu: “Bu statüyle (Geçici Koruma) altına alınan Suriye vatandaşları, iç hukuktan farklı olarak kendilerine ‘mülteci’ veya ‘sığınmacı’ statüsü verilmeyerek, her türlü ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmak üzere bir anlamda ‘misafir’ konumunda kabul edilmektedir (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu 2012a, s. 4). Zira geçici koruma statüsü, savaşın bitmesiyle Suriyeli savaş mağdurlarının evlerine döneceğini varsaymaktadır. Sığınan kişilerin sayıca çok olması bu statünün verilmesinde en büyük etkendir” (Koyuncu, 2014, ss. 28-9). Burada, misafir söylemiyle ilişkilendirilen geçici koruma statüsünün 2 sebebi olduğu görülmektedir. İlk olarak, Suriyeliler savaş nedeniyle geldiler ve orada koşullar düzelince geri gidecekler görüşünün hakim olmasıdır. Mülteci veya sığınmacı statüsü, böyle bir geri göndermeye izin vermez. İkinci olarak, Suriyeli göçmenlerin kalabalıklığı, onlara mülteci ve sığınmacı statüsünün verilmesine imkan vermez. Çünkü bu iki statü, beraberinde bir çok hakkı barındırır ve ne Türkiye Devleti’nin ne de herhangi bir devletin bu kadar kalabalık şekilde, kısa sürede gelen bir yabancı göçmen kitlesine bu koşulları sağlaması mümkün değildir. Nitekim Türk vatandaşlarının ana kitlesi, böylesine kalabalık bir göçmen kitlesini baştan da sahiplenmemiştir. Ama savaşın yarattığı mağduriyet, Türkiye’deki egemen siyasetin Suriye iç savaşındaki tutumu, Suriyelilere yönelik dışlayıcı bir tutum yerine ‘tahammül eden’ bir tutumun gelişmesine sebep oldu. Ama söz konusu göçmenlerin ‘bizden’ oldukları algısı hiçbir zaman gelişmedi.

AK Parti Hükümeti, toplum nezdinde bu tepkisizliği onaylama olarak algıladı. Ne var ki bu bir onaylama değil, ‘zamanı geldiğinde gidecek misafire’ tahammüldü. Siyaset, süreci doğru okumadığından toplumun önemli bir kesiminde birden ortaya çıkan tepkiselliği de önceden kestiremedi ve bu tepkiselliği hafifletecek adımlar atılmadı. İlk başta üretilen geçici koruma statüsünde Suriyelilerin kalacağına dair hiçbir öngörü yoktu. Bu statü aynı zamanda sosyolojik süreçleri de hesaba katmamıştı. Aynı ülkede, aynı şehirde, aynı mahalle ve sokakta yaşayan Suriyeliler ve Türk vatandaşları arasında ortaya çıkan uyum ve çatışma dinamiklerini bu statü karşılamıyordu. Suriyeliler burada işyerleri açmışlar, mülk satın almışlar yani geçici olarak kalan bir misafirden çok yerleşik ve adapte olmaya başlamış bir nüfus profili çizmeye başlamışlardı. Geçici koruma statüsüyle Suriyeli göçmenlerin uyum ve yerleşiklik gibi sosyolojik dinamikler arasındaki gerilim, günümüze kadar devam eden oturma ve çalışma izinleri, seyahat izinleri, nüfus kaydı ve bir çok konuda Suriyelilerin büyük mağduriyetler yaşamasına sebep oldu. Geçici koruma statüsündeki ‘geçicilik’ ve ‘misafirlik’ mantığı Suriyelilerin uyumlarının önündeki en büyük engel oldu. Çünkü mevzuat uyuma engel oluyordu ve hala oluyor. Suriyeliler tarafından bireysel ve grupsal olarak ortaya çıkan her uyum girişimi, yoğun yasal prosedürlerle cebelleşmek

zorunda kaldı. Sığınmacı ve mülteci statüsü olsaydı Suriyeliler de en azından öngörülebilir projeksiyonlar oluşturarak uyum sürecinin aktif bir parçası olabilirdi. Nitekim Suriyeli göçünün ilk yıllarından itibaren, bu kesime mensup kişilerin açtığı esnaf ve şirket sayısındaki fazlalık, yapılan yatırımlar, yerleşikliğe ve uyuma dair bir iradenin yansıması olarak okunabilirdi (Özellik, 2022). 2018 yılından sonra giderek olgunlaşan Suriyeli göçmen karşıtlığının, ‘misafirin artık gitmesi gerektiği’ söyleminin yarattığı bir birikimin ürünü olduğu anlaşılmadığından ya tümünden reaksiyoner davranılıp her koşulda Suriyeli göçmenleri destekleyen ya da etkili olmayan geçici çözümlerle sorunlarla baş edilmeye çalışıldığı görülür. Oysa ki sorunun sebebi, bu sorunu çözmek isteyenlerin düşündükleri gibi, son birkaç yılda çıkan bir sorun değildi; asıl sorgulanması gereken, Türkiye’nin Suriye iç savaşından sonra sahiplendiği göç politikalarıydı. Şuan Türkiye’nin yaşadığı göçmen krizinin müsebbiplerinden biri, Türkiye’nin 2012-2016 arasında uyguladığı göç politikalarıydı.

Suriyeli göçmenlere yönelik tepkilerin bir ayağı da siyasi kutuplaşmaydı. Son on yılda oldukça gerilen Türk siyasetinde AK Parti’ye muhalif olan kesimler, AK Parti’ye yöneltip sonuç alamadıkları tepkilerini zayıf ve açık bir hedef olarak gördükleri Suriyeli göçmenlere yönelttiler. Bu süreçte kırılma tarihi 2022 yılıydı. Bu tarihten önce göçmenlere yönelik eleştirel tutum takınan kesimler olsa da, özellikle Zafer Partisi’nin de etkisiyle Suriyeli göçmen krizi, siyasetin temel konusu haline geldi (Altınoluk; Koca, 2022, s. 67). Suriyeli göçmenler, AK Parti iktidarının ayaklarından birini oluşturduğu varsayıldı; bu güçlü iktidarı devirmenin yolu, onun en zayıf ayağı olan Suriyeli göçmenlere yönelmekten geçtiği düşünüldü. Yani Türkiye’de Suriyeli göçmen karşıtlığının merkezinde Suriyeliler olmasına rağmen aslında bu kitle yerli nüfus içindeki göçmen karşıtlığı veya taraftarlığı şeklinde boy gösteren, ama göçmenlerden doğrudan kaynaklanmayan birçok toplumsal faktörün devreye girdiği bir sürecin öznesi değil nesnesiydi. Toplumsal gerilim ve çatışmalar, Suriyeli göçmenler üzerinden şekillendi.

Tabi ki bunlar sürecin politik yüzüydü. Ama toplumsal hayatın ince ayrıntılarına bakıldığında değişkenler oldukça çeşitlilik gösteriyordu. Örneğin Türkiye’de Suriyeliler hakkında homojen bir tutumun olduğunu söylemek yanlıştır. İçinde çok farklı siyasal eğilimleri barındıran bazı gruplar için Suriyeli göçmenlerin toplumda varlığı ve uyumu öncelikliyen yine aynı derecede çeşitli kesimlerden oluşan bazı toplum kesimleri ise Suriyelilere ya mesafeli yaklaşan ya da geri gönderilmesini talep etmekteydi. En geniş kesim ise Suriyeliler hakkında net bir tutumu olmayan, eğilimi konjoktüre göre değişen kesimdir. Suriyeli göçmenlere karşı tutumları belirleyen faktörler ideoloji, din, kırsallık- kentlilik, sosyal tabakalaşma sistemindeki konum ve belki de sosyolojik olarak en anlamlısı, Suriyeli göçmenlerle etkileşim düzeyleridir.

Yüz yıllara dayanan bir şehirde yerleşim sürekliliği içinde olan, kendini o şehirle özdeşleştirmiş ahalinin göçmenlere yönelik tutumlarıyla o şehre Türkiye’nin başka bir şehirden göç etmiş kesimlerin tutumları, ya da o şehirdeki sanayicinin tutumu, ticaret erbabının tutumu, küçük esnafların veya yoksulların tutumu farklı olabilmektedir. Kırsal alanlarda yaşayanların tutumu da çeşitlilik gösterebilmektedir. Göçmenlerin etnik veya mezhep yapısı da etkili olabilmektedir. Örneğin Gaziantep’te Suriye Türkmeni göçmenlere yönelik tutum, öteki göçmenlere nazaran daha yumuşaktır. Şanlıurfa veya Mardin gibi, yerel anlamda Kürt ve Arap nüfusun

yoğun olduğu şehirlerde göçmenliğin kriz yaratmaması, Suriyeli göçmenler ile şehrin yerli nüfusu arasındaki etnik ve dilsel benzerliktir. Dolayısıyla farklı toplum kesimleri Suriyeli göçmenler konusunda pozitif ya da negatif yönelimlere sahip olma konusunda ortak noktalarda birleşmeler de sonuç özelliği gösteren yönelimlerin nedenleri, o toplumsal kesimin sosyal bağlamı tarafından belirlenmektedir. Yani sonuç aynı olsa da nedenler farklıdır ve her toplumsal kesimin kendine göre nedenleri olabilmektedir.

Yerli nüfus ile göçmenler arasındaki diyalog etkileşim düzeyleri de oldukça belirleyici bir faktördür. Aynı şehir içinde, göçmenlerle etkileşim düzeylerinin yoğun olduğu mahallelerde yerli nüfusun bu kesime yönelik tutumu ile göçmenlerle hiç etkileşimin olmadığı ya da sınırlı olduğu mahallelerde durum farklıdır. Suriyelilerle ortak iş yapan, işyerinde bir Suriyeli çalıştıran ya da kendisi bir Suriyelinin yanında çalışan kişilerin tutumu farklılaşabilmektedir. Aynı durum şehirden şehre göre de farklılaşabilmektedir. Saha araştırmamızda da odaklanılacak temel noktalardan biri, farklı etkileşim süreçlerinin farklı tutumlar yaratıp yaratmadığıdır. Burada değerlendirilecek temel kategoriler, Suriyeli göçmenlerin yoğun olduğu bir şehirde, mutfak, ortak sosyal kullanım mekanları, eğlence mekanları, alışveriş, aynı işyerinde çalışma gibi diyalog ve etkileşim noktaları üzerinden, göçmenlerle ortak yaşam ve etkileşim pratiğine sahip yerli nüfus ile böylesi bir etkileşime girmeyen yerli nüfusun tutumları karşılaştırılacaktır. Benzer şekilde, Suriyeli göçmenlerin az olduğu, dolayısıyla yerli nüfus ile göçmenler arasında diyalog kurulmadığı ya da çok az kurulduğu bir şehirdeki tutumlar karşılaştırılacaktır. Bu şehirler, Gaziantep ve Afyonkarahisar'dır. 2024 yılı itibarıyla Gaziantep'te kayıtlı Geçici Koruma Statüsüyle bulunan Suriyeli sayısı 428.687 yani $\frac{1}{4}$ oranındayken Afyonkarahisar'da sayı 10.439'dur. Afyonkarahisar'da şehir nüfusunun 751.344 olduğuna göre şehirdeki Suriyelilerin nüfusa oranının ne kadar az olduğu görülür(<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>).

2. Literatür Taraması

Türkiye'de Suriyeli göçmenler konusunda yapılan araştırmalar çoktur, ama yerli nüfusun, Türk vatandaşlarının bu durumdan nasıl etkilendiği, nasıl reaksiyon gösterdiği ile ilgili araştırma çok sınırlıdır. Örneğin Gaziantep'te 2018 yılında, kalabalık bir kitleye uygulanan anket analizinden üretilen araştırma kitabında anketler sadece Suriyelilere uygulanmıştır(Gültekin ve diğ. 2018). Yine aynı ekibin 2021 yılında yayınladığı, 2020 yılına dair Gaziantep göç dinamiklerine odaklanılan Suriyeliler, Gaziantep'li ve Sosyal Uyum şeklindeki üç kitaptan; *Gaziantep'li* başlıklı kitapta sorulan sorular Gaziantep'linin demografik ve sosyal profiline odaklanmakta, Suriyeliler ile olan ilişkilere dair sadece birkaç soru sorulmaktadır(Gültekin ve diğ. 2021a, ss. 47-51). Aynı seri içinde yayınlanan *Uyum* başlıklı kitapta Gaziantep'te Suriyeliler ve Gaziantep'li arasındaki ilişki düzeylerini ve biçimlerini ayrıntılı ölçen sorular sorulmuştur. Kitap ilişki biçimlerini açığa çıkarma konusunda çarpıcı sonuçlar üretmiş olsa da, *uyum* dediğimiz durumun temsil ettiği, ilişki ya da ilişkisizliğin her iki tarafta yarattığı benzeşme türlerine veya ayrışma dinamiklerine değinme zayıf kalmıştır(Gültekin ve diğ. 2021b). Bu konuda Türk göç literatüründe yazılan en çarpıcı kitap, Kilis'te Türk vatandaşlarıyla yapılan bazı araştırma sonuçlarının derlendiği *Suriyeliler Her Yerde- Yerliler ve Göçmenler* kitabıdır. Güçlü bir felsefi ve teorik zemine oturan bu kitaptaki analizlerin özel bir önemi vardır.

Kitapta Haydar Karaman'ın makalesi, tam da yukarıda değinilen misafir ya da konuk kavramına ve bu kavramdan türetilen konukseverlik- konuksevmezlik kavramlarına odaklanır. Kilis özelinde konuk (misafir) Suriyeliler ev sahibi değil ötekidir, dolayısıyla onlarla geliştirilecek hukuk, konukseverlik hukukudur, eşit yurttaşlık hukuku değildir.

“Suriyeliler yabancıdır, şehrin surlarının/ kapısından içerisine ait olarak görülmez... Peki siz kimsiniz veya kim olduğunuzu sanıyorsunuz? Sorusunu Kilis'te bulunan her iki tarafa yönelttiğimizde karşımızda kapıları olan bir ev alegorisi bulurken, ev sahibi ve yabancı dikotomisini de kendiliğinden buluruz... Bu ev sahibi (host) ve konuk/düşmanlık (hospitality) arasındaki etimolojik ilişki, konuyu kaçınılmaz olarak öteki olarak tanımlar ve bu ötekilik ev sahibini tehdit eden bir düşman olarak karşımıza çıkar” (Kahraman, 2022, ss. 29-30)”.

Ancak misafirlik, gitmeyi de gerektiren bir durumdur ve gereğinden fazla kalma, konukseverliği düşmanlığa ve konuksevmezliğe döndürebilir. Yazarın çarpıcı şekilde belirttiği gibi Latinceye düşmanlık ile misafir (hostility ve hospitality) aynı kelime kökeninden gelir(Kahraman, 2022, ss. 42-43). Dolayısıyla yazara göre Kilis özelinde ve Türkiye’de misafirlik duygusundan nefret duygusuna geçiş zor olmamıştır.

Aynı kitapta Bayram Koca makalesinde Kilis ve Türkiye’de yükselen göçmen karşıtlığının milliyetçiliğin yükselişinden beslendiğini ifade eder ve göçmen karşıtı bir milliyetçi parti olan Zafer Partisi’nin rolünü işaret eder(Koca, 2022, ss. 47-74). Duygu Altınoluk ve Tuğçe B. Tunç ise makalelerinde, Kilisli kadınların gözünden, artan göçmen karşıtlığının cinsiyet boyutuna odaklanılır. Suriye’den Kilis’e taşınan çok eşlilik kültürü savaş mağduru Suriyeli kadınların bu mağduriyetinin istismar edilmesi ve kadını-erkeğiyle Kilis’te kalabalık bir grup oluşturan Suriyelilerin ortak sosyal kullanım alanlarını, sokakları, parkları yoğun kullanımının Kilisli yerli kadınları dışarı çıkmaktan çekinir hale getirdiğini yazarlar(Altınoluk; Tunç, 2022, ss. 75-110).

Bu kitaptaki yazılar, yerli nüfustaki mesafe ya da ötekilik duygusuna odaklanır, ama bu mesafe ya da ötekilik duygusunu haklılaştırabilecek sosyal bağlamlara yeterince vurgu yapmaz. Örneğin kabul edilmesi zor kültürel farkların, göçmenlerin çoğunlukla bilmeden ya da mecburen girdikleri kayıt dışı çalışmanın hem Türk üreticisi hem de işçisi açısından yıkıcı sonuçlarına, farklı bir aile kültürü ve aile içi cinsiyet rollerinin Türkiye’de mevcut kültürel-sosyal ortamdan beslenen aile içi cinsiyet rollerini nasıl tehlikeye soktuğu gibi ‘haklılaştırıcı’ sebepler arka plandadır. Ayrıca ilişkisellik, etkileşim, toplumsal tabaka, kırsallık ve kentlilik, statü gibi olguların Suriyeli göçmenlere yönelik tutumdaki etkilerine vurgu yapılmamıştır.

Yakın zamanda hazırlanan iki yüksek lisans tezinde Gaziantep’lilerin Suriyelilere yönelik sosyal mesafesinin derinliğini ve bu göçmenlerin nasıl korku objesi haline geldiğini işaret etmektedir. Gaziantep’te kendinin Şehreküstü mahallesinden olduğunu söyleyen şehirli yerli kesim üzerine hazırlanan ve saha araştırmasına dayanan bir tezde yapılan görüşmelerde Suriyelilere yönelik korku ve mesafe duygusu hakimdir. Bu mahalle daha önce bu yerli nüfus tarafından iskan edilmişken Suriyeliler geldikten sonra mahallede çoğunluk Suriyelilerden oluşmaya başlamış, yerli nüfus ise başka mahallelere göç etmiştir(Bayram, 2024, s. 55). Gaziantep Üniversitesi’ndeki Türk öğrenciler arasında Suriyeli öğrenciler hakkındaki tutumları üzerine hazırlanan ve

saha araştırmasına dayanan bir tezde öğrenciler arasında Suriyeli karşıtlığı tutumunun yüksek olduğu açığa çıkmıştır:

“Araştırma kapsamında 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Gaziantep Üniversitesinin lisans düzeyi programlarında öğrenimine devam eden yerel öğrencilerin yabancı düşmanlığı tutumlarının incelenmesi ve bu tutumların demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi ve fakülte) göre farklılaşıp farklılaşmadığını ölçmek amacıyla 384 yerel üniversite öğrencisinin gönüllü katılımı ile yapılan bu çalışmanın bulgularına göre; ölçekten alınan ortalama puanın 54,39 olduğu ve öğrencilerin yabancı düşmanlığı düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır (Yaşar, 2024, s. 60).”

Bu veriler, tarafımızca yapılan saha araştırması verileriyle karşılaştırıldığında daha anlam kazanır.

Bu ifadeler, özellikle son zamanlarda, genelde yabancılar, özelde Suriyelilerin ötekileştirilmesi üzerinden bütün Türkiye’de etkinlik kazanmış negatif içerimli bir Suriyeli anlatısının oluştuğunu söylemek mümkündür. Korku, mesafe, diyalogsuzluk gibi etmenlerin alt yapılarını oluşturduğu bu anlatının açığa çıkış biçimi farklılıklar gösterir. Bu saha araştırmasında da görüleceği gibi Suriyeliler ve Türkler arasındaki etkileşim düzeyleri, yerleşim biriminde Suriyelilerin yerli nüfusa oranı, iki tarafın birbirini tanıma düzeyleri bağlamında bu anlatı yerel dinamiklerle ilişkiye geçip şekil değiştirebilmektedir. Zaten araştırmada Gaziantep ve Afyonkarahisar’ın seçilme sebebi budur. Bu iki şehirde hem göçmenlerin hem de yerli nüfusun sosyal profilleri nedeniyle hem de göçmenlerin yerli nüfusa oranları nedeniyle farklılıklar göstermektedirler. Tabi ki bu yerli dinamiklerdeki farklılık, ulusal düzeyde var olan “Suriyeliler” anlatısının yerel düzeyde yeniden üretimini belirler.

Afyonkarahisar ya da kısaca Afyon ise Suriyeli nüfusun mevcut nüfusa oranının oldukça az, dolayısıyla iki taraf arasındaki etkileşimin nadir olduğu bir Orta-Batı Anadolu şehridir. Kaplıca turizmi ve tarımsal etkinliklerin hakim olduğu şehirde sanayi ve sanayiciler şehrin etkin bir unsuru değildir. “Sahip olduğu coğrafi konuma bağlı olarak tarihi eskiye inen Afyonkarahisar, başta topografya ve iklim şartları olmak üzere birtakım olumsuz coğrafi özellikleri nedeniyle çok fazla gelişme gösterememiştir”(Ayhan, 2020, s. 422). Nüfus artış hızı, km’ye düşen kişi sayısı, gayri safi milli hasılden aldığı pay veya kişi başına düşen milli gelir yönünden Türkiye’nin çok altındadır(Ayhan, 2020, ss. 422-3). Aynı zamanda şehir hayatına yön verme gücüne sahip köklü bir şehirli kesim zayıftır. Dolayısıyla bütün değişkenleriyle tipik –orta düzey bir Orta-Batı Anadolu kentidir. Suriyelilerin yerleşim için bu şehri tercih etmemesinin bir sebebi oldukça büyük olan kültürel farklar yanında, ekonomik ve siyasi devinimin sınırlılığıdır. Dolayısıyla on yıllardır Afyon göç alan değil, veren bir şehirdir(Ayhan, 2020, ss. 423). Şehre dışarıdan gelenlerin gözünden “Afyon halkı geleneksel, muhafazakâr, içe dönük, az gelişmiş, temiz, sakın, ucuz bir kent imajına sahiptir”(Özdemir, Karaca, 2009, ss. 131). Bu saha araştırmasında Afyon ilinin seçilme sebebi, kendi benzeri olan Orta-Batı Anadolu şehirleri gibi yerel siyasetin Suriyeliler üzerinden yürütmesi, şehir siyasi kutuplaşmasında Suriyeli sorununun merkezi rol oynamasıdır. Benzer durum aynı kategorideki Uşak ve Kütahya için de geçerlidir. Sosyal yapıları ve gelişme dinamikleri benzer olan bu üç şehirde Suriyeli nüfus yok denecek kadar az olmasına rağmen Suriyeliler üzerinden yürüten siyasi kamplaşma, bu üç şehrin de muhalefet partisi konumundaki CHP’nin belediye başkanlıklarını kazanması ile sonuçlanmıştır. Benzer sosyal profillere sahip olmasına rağmen sanayi merkezi olması nedeniyle üç şehirden farklılaşan diğer Orta-Batı Anadolu şehri Denizli’nin dinamiklerinin bu üç şehirler benzer

olduğu kadar farklı olan yönleri olduğundan bu şehirlerle ilgili tartışmanın dışında tutulmuştur. Afyon ve Uşak'ın yeni yerel yönetimleri, şehirlerinde kayda değer bir Suriyeli nüfus bulunmamasına rağmen ilk uygulamaları, Suriyelilere yönelik evlenme ve iş yeri açma konularında zorlamalar getirilmesiydi. Yani ilk radikal uygulamalar, olmayan bir nüfusun hayatını kısıtlamaya yönelikti.

Peki bunların sebebi nelerdir? İlk olarak Orta-Batı Anadolu bölgesi, Türk milliyetçiliğinin insan kaynağı ana havzalarından biridir. Bu nüfusun İslam hassasiyetleri olsa da geçmişten gelen ve söylemsel inşa edilen Arap düşmanlığı da yüksektir. Ek olarak yerleşimlerin gelişme dinamikleri oldukça sınırlıdır ve bu da şehrin homojen bir kimliğe, şehir ahhalilerinin de farklılık ve çeşitliliğe mesafeli homojen bir bakış açısına sahip olmalarına yol açmıştır. Geçmiş zamanlarda Türk milliyetçiliğinin farklı 'öteki'leri olmuştur, ama Türkiye genelinde günümüzde bu 'öteki'nin Suriyeliler olduğu muhakkaktır. Dolayısıyla bu konuda Türk milliyetçiliğinin Suriyeliler konusunda yarattığı anlatının en önemli alıcılarından birinin, bu nüfusla ilişkiyi deneyimlemiş olan şehirlerde tutması normaldir. Gaziantep'te gördüğümüz kararsız durumlar, etkileşim ile algı arasındaki oldukça farklı dinamikler, geneldeki siyasal anlatının özelde tutmasını önlemektedir. Türk milliyetçisi olsun- olmasın herkes, Suriyelilerle ilgili algısını ya kendi deneyimiyle ya da çevresinden duyduğu birinin deneyimine göre oluşturmaktadır. Gaziantep'te Suriyelilerin kesin gitmesini söyleyenler bile "ama" ile başlayan ve pozitif ifadelerle devam eden cümleler kurmaktadırlar. Afyon'da böylesi bir deneyim ya yoktur ya da çok nadirdir. Belki de Afyon'a daha kalabalık bir Suriyeli nüfus gelmiş olsaydı algı da değişebilirdi. Ancak şuan mevcut durum üzerinden açıklama getirilebilir. Bu araştırmanın sonuçları, Suriyelilerle ilişkiyi deneyimlememiş bir şehir halkının ulusal düzeyde gelişen Suriyeli göçmen karşıtı anlatı bağlamında gelişen tutumunu açığa çıkarabilmek açısından önemlidir. Bir şehrin geleneksel dinamiklerinin ulus genelindeki bir anlatıyı, o anlatının nesnesiyle hiç muhattap olmadan nasıl yeniden ürettiği hakkında fikir verebilir.

3. Metodoloji

Bu projede saha araştırması, kalabalık bir Suriyeli nüfusunu barındıran bir şehir olarak Gaziantep ve şehir içinde Suriyeli nüfusunun oldukça az olduğu bir şehir olarak Afyon'da uygulandı. Saha araştırmasında, Suriyeli göçmenlere yönelik genel eğilimleri ölçmenin yanında, Suriyeli göçmenlerin kalabalıklığı ve yerli nüfusla etkileşim düzeylerinin yerli nüfusta bu göçmenlerle ilgili algıyı etkileyip etkilemediğini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu şehirlerin seçilme sebebi, Suriyeli göçmen varlığı, etkileşim düzeyleri, farklı şehir kodlarının göçmenlere yönelik tutumda nasıl bir rol oynayabildiğine dair karşılaştırma yapma olanağı sunmalarıdır. Nitekim bu iki şehir kültürel, sosyal, ekonomik ve nüfus profili açısından birbirinden çok farklıdır. Ve bu farklılığa sahip olan iki şehirde Suriyelilere yönelik algıların oluşumunda şehrin sahip olduğu arkaplanı anlama imkanı da ortaya çıkmaktadır.

Niteliksel araştırma metodunun uygulandığı bu çalışmada daha önce hazırlanmış yapılandırılmamış, bir açık uçlu sorular seti, Gaziantep'te 25, Afyon'da 15 kişiye derinlemesine görüşme tekniğiyle uygulanmıştır. "Yapılandırılmamış görüşme. Görüşmeci genel bir ilgi ve merak alanına sahiptir, ama görüşmenin bu ilgi ve

merak alanı içerisinde gelişmesine izin verir. Tamamen informel olabilir”(Robson, 2015, s. 347). Yüz yüze yapılan görüşmelerde çoğunlukla ses kayıtları alınmış, katılımcının ses kaydını açmasını istemediği durumlarda yazılı notlar tutulmuştur. Afyon görüşmelerinin tamamı birebir görüşmedir; Gaziantep’te ise görüşmelerin dördü odak grup görüşmesi şeklinde olmuştur. 3 görüşme ikişer kişiden, iki görüşme de 4 kişiden oluşan odak gruplarla yapılmıştır. Gaziantep’te geri kalan 11 görüşme birebir uygulanmıştır. Hem Gaziantep’te hem de Afyon’da örneklem, şehrin demografik dağılımını ve düşünsel eğilimlerini doğru şekilde yansıtacak kişilerden *amaçlı* biçimde seçilmişlerdir. İyi veri alınabilecek, iki şehri doğru biçimde yansıtacak şekilde, amaçlı örneklem tekniğiyle görüşülecek kişiler belirlenmişlerdir.

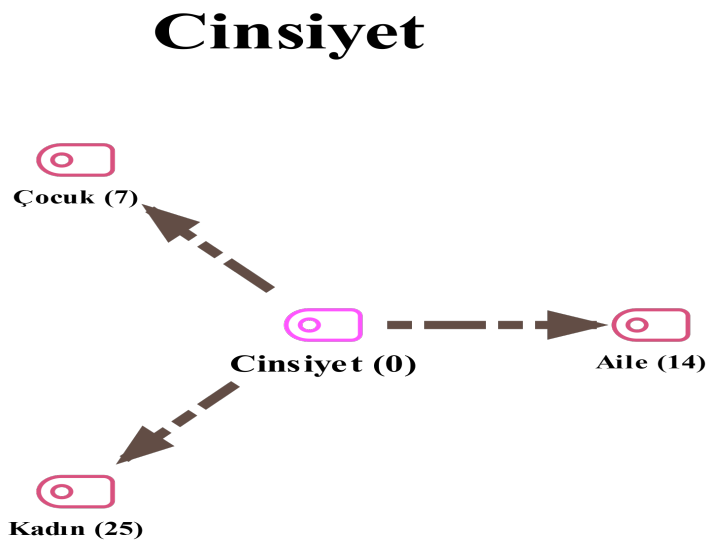
“Amaçlı örnekleme tekniğinin mantığı ve gücü, derinlemesine görüşme yapmaya uygun zengin bilgiye sahip örneklerin seçilmesine dayanmaktadır...araştırmacı, zengin bilgiye sahip örneklerden, araştırma amacına yönelik temel önemdeki konulara ilişkin çok önemli şeyler öğrenebilir. Bu tür örneklemler, çoğu kez derinlemesine görüşmelerden veya söz konusu çeşitli gözlem türleri yoluyla elde edilen nitel verilerle ilişkilidir. Bu örneklemlerin büyüklüğüne ilişkin önceden belirlenmiş hiçbir şey yoktur ve temel ilke esnekliktir (Layder, 2013, s. 87).”

Derinlemesine görüşmeler yapıldıktan sonra veriler MAQKUDA Nitel Veri Analiz Programı ile ikili analize tabi tutulmuştur. İlk ham verilerde kelime sıklığına göre bir sınıflama yapılmış, ek olarak, görüşmelerden hareketle oluşturulan kodlar ve üst kodlar üzerinden ikincil bir veri sınıflama, analiz yapılarak söz konusu analiz şemalara dönüştürülmüştür. Kavramsal çözümleme ve yorum, bu şema bilgilerinden hareketle yapılmıştır.

4. Bulgular

Saha araştırması verileri her iki şehir için kodlar olarak sınıflandırıldı sonra da bu kodlar üst kodlar altında birleştirildi. Kodlar ve üst kodlar bir yandan görüşmelerde sıklıkla vurgulanan kelimelere, öte yandan literatür taraması esnasında ortaya çıkan kavramlara göre oluşturuldu. Kodlar olarak sınıflandırılan kelimeleri yorumlama sürecindeki amaç, basit düzeydeki kodlardan soyut kavram ve torik bir çerçeve oluşturabilmektir.

4.1. Gaziantep

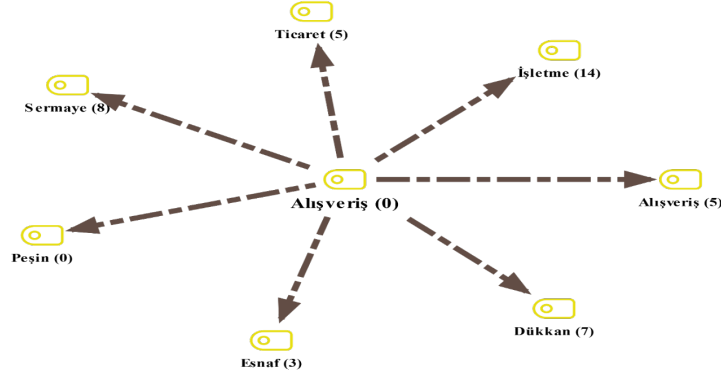

İlk üst kod olan *cinsiyet* üst kodunun altında, katılımcıların Suriyelilere yönelik bu kavram altındaki alt kodlar konusunda, sözcüklere dökülen düşünsel yoğunlaşmalar göze çarpmaktadır. Kadın kelimesindeki yoğunlaşma, Suriyelilere yönelik farklılık imajının kadın üzerinden inşa edildiği sonucunu çıkarmaktadır. Suriyeli kadınların giyim kuşamları, ev içi rolleri, eşleri ve çocukları ile ilişkileri ile çalışma hayatında bulunuşları (ya da bulunmayışları), dil ve entegrasyon düzeylerine yönelik vurgu sıklığı vardır. Kadın kavramına yönelik bu sıklık, yerli nüfusta negatif bir Suriyeli imajının olduğu, bu negatif imajın da cinsiyetleşmiş bir şekilde, özellikle Suriyeli kadınlar üzerinden inşa edildiği sonucunu ortaya çıkarır. Aile hem kalabalıklık, toplu olarak bir arada olma hem de Türk aile tipine bir tehdit bağlamında işlenmiştir. Özellikle en çok değinilen konu olan çok eşliliğin Türk kadının mevcut aile ve toplum içi konumunu sarstığı, savaş ve göç nedeniyle mağduriyet ve kültürel sebeplerle Suriyeli kadınların Türk erkeklerle ikinci eş olarak, büyük bir maliyet oluşturmada evlenmeyi tercih ettikleri ve bunun da Türk kadınının aile içi değer ve itibarını azalttığı görüşü vardır. Suriyeli kadınla evliliğin maliyeti düşük olsa da, onlarda aile bağının güçlü olması nedeniyle sadece evlenen kadının değil, çoğu zaman onun ailesinin de yükümlülüğünün alınması anlamına geldiğinden yakınılmıştır. Tabi ki bu evliliklerdeki maliyet düşüklüğü, Türk vatandaşıyla evlenen Suriyeli kadının aile içi itibarının da zayıf olmasına yol açmaktadır. Bir örnekte, yaşlı bir hastaya bakmak için evlenen bir Suriyeli kadın, hastanın ölümü sonrasında hiçbir hak sahibi olamadan sokağa atılabilmektedir.

Suriyeli kadın üzerinden inşa edilen ötekilik imajının en açık göstergesi, Suriyeli kadın ile Türk erkeği arasındaki evliliklerin yaygınlığına rağmen bir Türk kadın ile Suriyeli erkek arasındaki evliliklere yönelik olarak oldukça negatif tutumdur. Görüşme yapılan bekar katılımcı kadınlar, Suriyeli bir erkekle evlenmelerinin mümkün olmadığını söylemişlerdir. Başka bir örnekte, yabancı dil kursuna devam eden ve daha önce Türkçe konuşmasındaki mükemmellik nedeniyle Suriyeli olduğu anlaşılmayan erkek bir öğrenci, Suriyeli olduğunu söyleyince diğer öğrenciler arasında ona karşı bir soğukluk ortaya çıkmış ama en şiddetli tepki daha önce onunla arkadaş olan Türk kız öğrencilerde olmuştur. O erkeğe karşı mesafe koymuşlar ve bir daha konuşmamışlardır. Katılımcıya bunun sebebi sorulduğunda Suriyeli erkeklerin savaştan kaçmış olduğu imajının etkili olabileceği söyledi. Ancak bunun temel sebebi, nasıl Suriyelilere yönelik imaj kadın üzerinden cinsiyetleşmişse, bu imajın taşıyıcısı ve oluşturucusu olan Türk nüfus da bu bağlamda cinsiyetleşmiş ve negatif imajın oluşumu da çoğunlukla Türk kadını üzerinden gerçekleşmiştir.

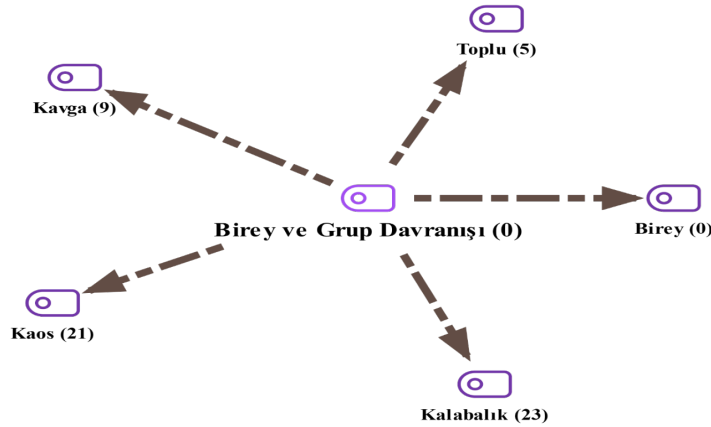
Çocuklara yönelik vurgu, yüksek doğum oranları ve nüfus dengesi açısından barındığı varsayılan tehdit üzerinedir. Suriyeli ailelerde çocuk sayısının fazlalığı, okul ve sokaklarda Türk çocuklarla arkadaşlık kurmaları ya da kurmamaları, Türkçeyi bilme düzeyleri bu bağlam içinde işlenmiştir. Çocuk konusunda bu konudaki veriler değişkendir. Bazı katılımcılar mahalle ve okulda Suriyeli çocuklarla Türk çocuklar arasında ilişki ve arkadaşlığın azlığına değinirken bazıları da bunun tersini söylemekte, özellikle çocukların hem uyum ve arkadaşlık hem de dil öğrenme düzeyleri arasında etkileşimleri en başarılı yaş grubu oldukları belirtilmiştir. Buna rağmen Türk ve Suriyeli çocuklar arasındaki sosyal mesafeye dair vurgunun yüksekliği, bu konunun ciddiye alınmasını gerektirmektedir.

Alışveriş

Bu üst ve alt kodların amacı, aslında bir ilişki ve etkileşim biçimi olan alışveriş ve ekonomi üzerinden Türkler ve Suriyeliler arasındaki çatışma ve uyum dinamiklerine bakabilmektir. Katılımcılar arasında Suriyeli işletmelerden alışveriş yaptığını söyleyen istisnalar vardır ama yoksul mahallelerde yaşayanlar arasında hem de Gaziantep'in varlıklı yerli nüfus içinde alışveriş, etkileşim, ticari ortaklık ve ticari işbirliğine girmediğini söyleyen katılımcılar çok fazladır. İşveren konumundaki bir katılımcı Suriyeli işletmelerle ticaret ilişkisine girdiğini söylerken aynı sosyal gruptaki diğer katılımcıların öyle ilişkileri yoktur. Ek olarak çoğu katılımcı bugüne kadar ne Suriyeli bir işletmeden alışveriş yapmıştır ne de bir Suriyelinin işlettiği lokantada yemek yemiştir. İki topluluk arasındaki etkileşim düşüklüğünün en önemli göstergesi, bu kodlarda temsil edilen düşüncelerde saklıdır.

Birey ve Grup Davranışı

Bu başlık altındaki kodlar, Gaziantep'linin imajında Suriyelilerin toplumsal yaşamda nasıl hareket ettiği, bir problemle karşılaştıkları zaman nasıl çözdükleri konusunda nasıl var oldukları üzerinedir. Grup davranışı, bireysel ya da grup halinde hareket ve bunun yerli nüfusta nasıl yansımalar ürettiğine dair ifade sıklıkları sınıflandırılmıştır. Sıklığı en yüksek kelime, kalabalıklıktır. Kalabalık kavramı, bir yanıyla şehir nüfusu içindeki Suriyeli göçmen yoğunlaşmasına, öte yanda sokakta, toplu taşıma araçlarında, ortak kamusal mekanlar olarak parklarda, hastanelerde, okullarda yerli nüfusta huzursuzluk yaratan Suriyeli göçmen kalabalığına işaret

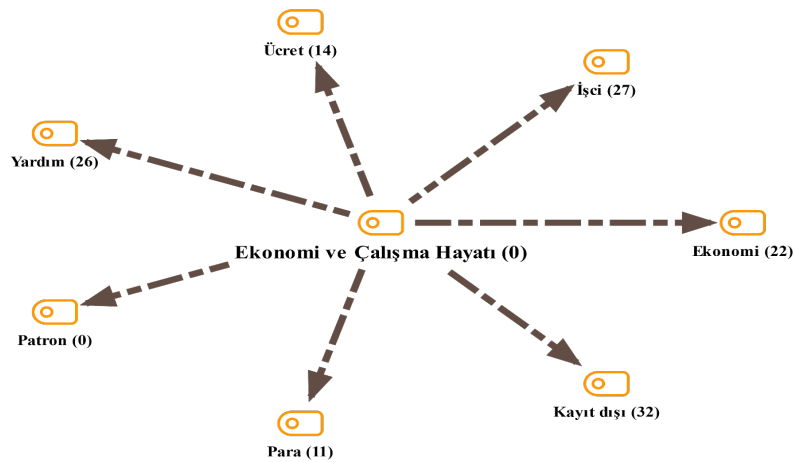
eder. Ek olarak aile içindeki çocuk sayısı, tek bir evde yaşayan nüfusun büyüklüğünün komşular tarafından nasıl algılandığını göstermektedir.

Kaos, kalabalıkla ilişkili biçimde ortaya çıkan kurlsızlık durumuna dair bir işarettir. Yani Suriyeli göçmenlerle aynı ortamlarda bulunduğunda kalabalığın yerli nüfusta yaratabileceği kaygı, bu kaygının dışında suçla ilişkilendirilebilecek birey-grup davranışlı kişilerde bir kaos duygusuna yol açabilir. Kaos, negatif içerimli bir kelimedir ve Suriyeli göçmenlerle bir arada düşünüldüğünde Suriyeli göçmenlere dair de negatif bir imaj üretir.

Toplu kelimesi, bir önceki negatif içerime sahip olan diğer kelimelerle birlikte görülmelidir. Diğer kelimelerin anlam içeriğinin yanında başka bir içeriği vardır: Suriyeliler birey olarak değil, grup ve topluluk olarak hareket eder. Kendi içlerinde ve Türk vatandaşlarıyla kavgalarda, hastanelerde, parklarda, okullarda, sokakta, çarşıda kalabalık gruplar halinde, toplu olarak hareket ettikleri imajı vardır. Böylesi bir imajın haklılık payı vardır ve bu haklılık iki temel üzerinden şekillenir: İlkın, Gaziantep'e göç etmiş Suriyeliler büyük çoğunlukla toplu yaşama ve hareket kültürünün güçlü olduğu Suriye kırsalı ve aşiret bölgelerinden göç etmişlerdir. Dolayısıyla toplu hareket onlar açısından normaldir. Ama özellikle şehir kültürünün taşıyıcısı olan Gaziantep-liler açısından bu toplu veya grup olarak hareket, birey olarak hareket eden yerli nüfus için bir tehdit oluşturur. İkinci olarak, Suriyeli göçmenler, Dünyadaki diğer göçmen grupları gibi güvenliksiz ortamda kendilerini korumak için gettolar oluşturma eğilimindedirler. Bu gettolar bireyin birey olarak değil, grup olarak hareketini teşvik eder. Her iki durumda da bu, Türk vatandaşları açısından tehdit unsuru içeren negatif bir kavramdır.

Birey kavramının sıfır kullanımı da bu bireysellik yokluğu bağlamında ele alınmalıdır. Bireysellik ile toplu hareket arasında bir ters orantı vardır.

Ekonomi ve Çalışma Hayatı

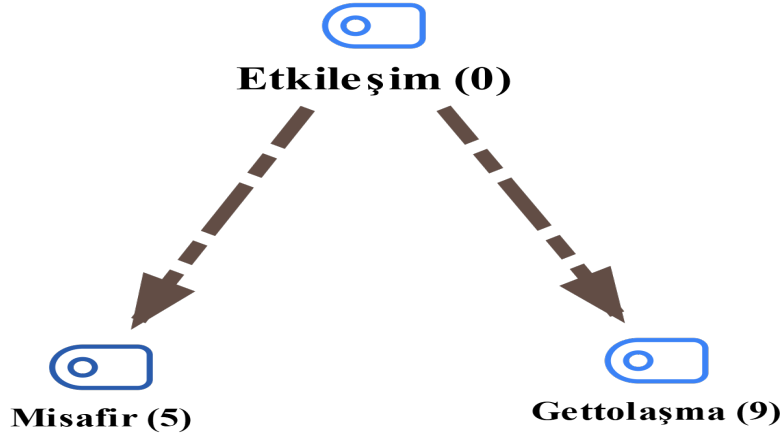
Sosyal mesafe veya uyum dinamiklerinin aranacağı diğer bir alan, ekonomidir. Sıklık sayısı en yüksek kelime, kayıt dışıdır. Kayıt dışılık Gaziantep'in hem işçi-çalışan kesiminde hem de işveren kesiminde en çok

rastlanılan tepki durumlarından biridir. İşçi ve çalışanlar açısından Suriyeli göçmenlerin kayıt dışı çalışması, kendileri açısından bir yandan işsizlik diğer yandan düşük ücretler ve kötü yaşam koşulları anlamına gelmektedir. Suriyeli göçmenler iş piyasasına girmeden önce sahip oldukları birçok sosyal ve ekonomik hak, göçmenlerin varlığı nedeniyle yok olmuştur. Yardım kelimesindeki yoğunlaşma da kayıt dışılıkla ve işsizlikle ilişkilidir. Suriyeli göçmenlere yönelik farklı kurumların yaptıkları –ve işsizlik şartıyla verilen- sosyal yardımlar, kayıt dışı çalışma ve işsizliği motive eden temel unsurdur. Sosyal yarım kesilmesin diye kayıtlı çalışmayı reddetme ya da minimal bir yaşam standardına yol açsa da sadece sosyal yardımlardan faydalanarak yaşamayı tercih etme, sosyal yardım mantığının negatif sonuçlarıdır. Bunun yanında sosyal yardımlar sadece Suriyeli göçmenlere yapıldığında aynı mağduriyet yaşayan, aynı mahallede yaşayan ama yardımdan faydalanmayan Türk vatandaşlarında da bir tepki tutumuna yol açmaktadır. Bütün bu sebepler nedeniyle sosyal yardım kodu, Türk vatandaşlarının Suriyeli göçmenlere yönelik tepki tutumunun merkezinde yer alır. Ekonomi kavramına Suriyeli göçmenlerin şehir ekonomisine katkısı bağlamında da değinilmiş olsa da asıl olarak vurgu, şehir ve ülke ekonomisinin kötüleşmesinde rolleri ve mevcut ekonomik yoksullaşmayı Suriyelilere yapılan yardımların nasıl daha derin hale getirdiği üzerinde durulmuştur. Ekonomi, kendi içinde negatif içerime sahip bir kavram değildir ama katılımcılar çoğunlukla olumsuz durumlar içeren cümlelerde kullanmışlardır.

İşçi kodu da pozitif ve negatif içerimlerde kullanılmıştır. Bir yanıyla Suriyeli işçilerin mevcut işgücü açığını kapatmadaki pozitif rolleri, özellikle işveren konumundaki katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bunun yanında Türk işçilerdeki işsizlik veya düşük ücretin müsebbipleri olmaları bağlamında değinmeler vardır. Ücret kodu da Suriyelilerin düşük ücretle, kayıt dışı çalışmaları ve bu nedenle de Türk işçilerin düşük ücretle çalışmaya zorlanmasına işaret etmektedir.

Suriyeli ihracatçıların Gaziantep'e döviz cinsinden getirdikleri para, genellikle pozitif bir katkı olarak belirtilmiştir. Ama burada dikkat çekilen başka noktalar da vardır ve bu noktalar, Suriyelilerin uyum düzeyinin düşüklüğünü işaret eder. Birinci olarak bu paranın dolar cinsinde tutuluyor olması, kendi aralarındaki iş ilişkilerde doları sıklıkla kullanmaları; ikinci olarak, kazanılan paranın şehir ekonomisinde dolaşıma sokulmadan ya dolar olarak saklanması ya da Suriye'deki yakınlarla gönderilmesi veya orada yatırıma dönüştürülmesine sıklıkla vurgu vardır. Bu durum Suriyelilerin uyum gösterme iradelerindeki ve şehre- ülkeye aidiyet duygusunun zayıflığı açığa çıkarır.

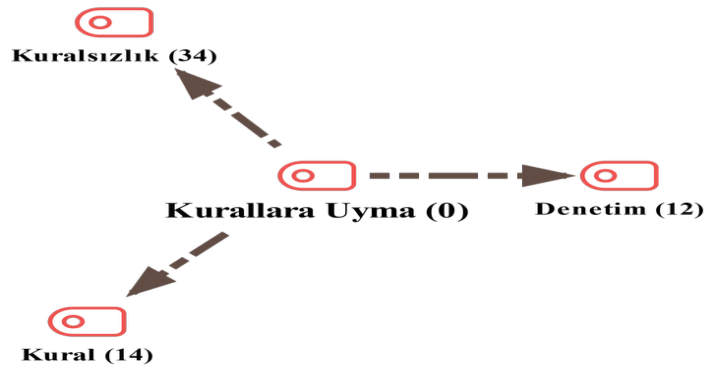
Etkileşim

Misafir kodunun kullanımı çok yaygın değildir ama kullananların kimliğine baktığımızda çoğunlukla Gaziantep'in yerli varlıklı ailelerinden gelen bilinçli kişilerin kullandığı bir tanımlama olarak görülmektedir. Şehir kamuoyunu oluşturan en temel gruptan kişilerin yaptığı bu vurgu, Gaziantep şehir kodlarının taşıyıcısı olan kitlenin Suriyelileri bu şehrin kalıcı bir parçası olarak gördükleri, bu nedenle geri gönderilecek misafir olarak algıladıkları gerçeğini işaret eder. Şehrin parçası olarak görme ya da geri gönderilme konusunda diğer kesimlerden gelen bazı katılımcılar farklı düşünebilse de az önce dediğimiz kesimin tutumları, önemli sonuçlar üretebilmektedir.

Gettolaşma kodunun kullanım sıklığı daha fazladır ve Gaziantep'linin gözünde Suriyelilerin oluşturduğunu varsaydıkları bir tehdide işaret eder. Birbirleriyle alışveriş yapıp kapalı ekonomi oluşturan, birbirleriyle etkileşim içinde olan, dil öğrenme konusunda direnç gösteren ve bazı durumlarda kendilerini dışarı kapatan Suriyelilerin gettolar yarattığı imajı, Gaziantep'linin zihninde önemli oranda yer etmiştir.

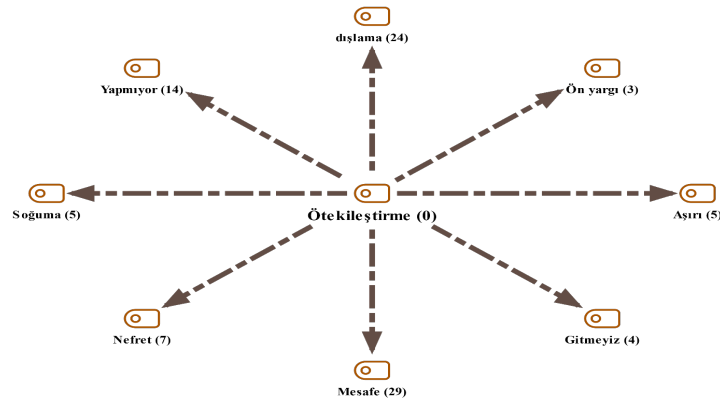
Kurallara Uyma

Farklı kesimlerden Gaziantep halkının Suriyeli göçmenlerle ilgili en çok değindikleri noktalardan biri, şehirde, apartmanda, parkta, sokakta veya hastanede ortak yaşamı mümkün kılan kurallara Suriyelilerin uymadığı şeklindedir. Sokağın ve parkın temiz tutulması hassasiyeti, apartman içi temizlik veya ayakkabıların kapı önüne konulması, trafik kurallarına uymama, park oturma kurallarına uymama, hastane, otobüs, bankamatik sıralarına uymama, para çekme yerlerinde seri davranmama gibi yasal mecburiyeti olmayan ama toplum tarafından önemsenen kurallara uymama durumları eleştiri konusu yapılmaktadır. Örneğin bir katılımcının işyerinin üst katındaki bir daireyi Suriyeli bir ailenin satın aldığı, apartman düzeni ve atık su tahliyesini bozacak şekilde yatak odasını mutfak, mutfağı da yatak odası yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu değişikliğin alt katlardaki dairelerin huzurunu bozduğu belirtilmiştir.

Denetim kodu bir yandan yukarıdaki kuralsızlığı önleme bağlamında söylemiş, ama öte yandan vergi kurumları ve belediyelerin hâksiz rekabete yol açan kayıt dışılık ve vergi vermeme konularında bunu önleyecek denetim mekanizmasının işletilmesi anlamında kullanılmıştır. Gerçekten de farklı bir vergi ve işletme kültüründen gelen Suriyeliler, aynı konularda Türkiye’de uyum problemleri yaşamış ve belki de bilmemezlikten ya da prosedürlerin karmaşıklığından işyerlerini kayıt dışı çalıştırmışlardır. Ne var ki bu şekilde çalışma, Türk vatandaşlarının gözünden kaçmamış ve bir tepki sebebi olmuştur. Bu nedenle katılımcılar, ilgili devlet kurumlarının bu konudaki denetimlerini sıklaştırmalarını talep etmişlerdir.

Ötekileştirme

Katılımcılarda Suriyelilerle ilgili negatif kodların fazlalığı ve her birinin sıklığı ilgi çekicidir. Aşırı, gitmeyiz, yapmıyor gibi kodlar, negatif duyguyu ölçmek için seçilen sıfat ve yüklemelerdir. Bu kodların kullanım sıklığıyla negatif duygu arasında doğrudan bağ vardır. Ön yargı kavramı, aslında Türk vatandaşlarının Suriyelilere yönelik yaklaşımına eleştirel bir tutum içerir. Sıklık düzeyi yüksek olmasa da bu kod, bazı Türkler tarafından, bazı Türklerin Suriyelilere gerçek nedenlerle değil ön yargılar bağlamında negatif bir tutum aldıkları düşüncesine sahip olduklarını gösterir. Yani yerli nüfusun Suriyelilere yönelik gerçek nedenlerden değil, ön yargılardan hareket edildiği düşüncesine dayanan eleştirel bir tutum içerir.

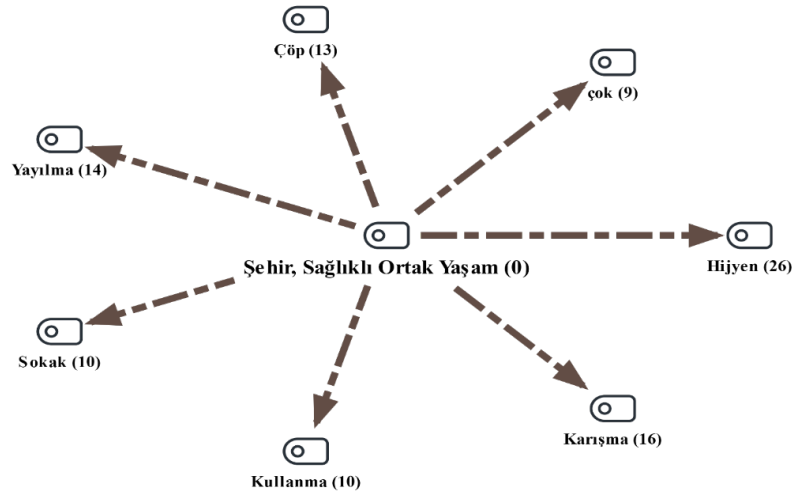
Aynı durum nefret kelimesi için de geçerlidir. Nitekim nefret eden, nefret ettiğini söylemez. Dolayısıyla bu kodun sıklığı az olsa da, bazı katılımcıların Türklerde Suriyelilere yönelik bir nefret duygusu içinde

oldukları şeklinde eleştirel bir duruşu temsil eder. Yerli nüfusta nefret gibi tamamen negatif bir durumla olmasa da en azından sempatik olmayan duyguların varlığına yönelik eleştiri geliştiren bir kesimin de olduğunun göstergesidir. Dışlama için de aynı şekilde geçerlidir çünkü dışlayan, genellikle dışladığını söylemez. Bu kod da, şehir içinde azınlık da olsa genelin tutumuna yönelik eleştirici bir tutumun varlığını gösterir.

Soğuma kodu, Türklerde Suriyelilere yönelik pozitif duygulardaki azalmaya işaret eder.

Mesafe kavramı iki taraf arasında bir ilişkisizlik durumunu işaret eder. Bu kodu kullanan katılımcılar, Suriyelilerle herhangi bir ilişkilerinin olmadığı bir sosyal mesafe durumunu belirtmişlerdir. Dışlama, nefret, ön yargı gibi Türkler arasındaki bir kesim tarafından daha geniş olan öteki kesime eleştirel bir perspektifle ifade edilen tutumlar, eleştirilen kesimin sosyal mesafe içinde olduğunu işaret eder. Dolayısıyla Gaziantep'teki Türk nüfusun önemli bir kesiminin Suriyelilerle ya sınırlı ya da sıfır düzeyde bir etkileşim- ilişki içinde olduklarını gösterir. Bu nedenle göçmenlerle ilgili sahip olunan bilgiler çoğunlukla gerçek deneyimlere değil, anlatılara, ön yargılara ve siyasal söylemdeki kutuplaştırıcı dilden beslenebilmektedir.

Şehir ve Sağlıklı Ortak Yaşam

Bu soru, ortak kamusal kullanım alanları ile ilgilidir. Suriyeli göçmenler konusunda tepki ifadelerinin yoğunlaştığı üst kodlardan biri de budur. Çöp ve hijyen sokak, park veya apartmanlar açısından sıklıkla işlenmiştir. Suriyelilerin açtığı restoranların hijyen olmadığı, çöplerini sokakta yere attıkları, evsel katı atıkları çöp konteynırının içine değil yanına koydukları, evlerinin baharatlı yemekler nedeniyle tuhaf koktuğu şeklinde sıklıkla karşılaşılmıştır. Hijyen ve çöp, saha görüşmelerinde en sıklıkla karşılaşılan kodlardan ikisi olmuşlardır. Bu bahaneyle Suriyeli lokantalarında yemek yemediklerini söyleyen çoğu katılımcı olmuştur.

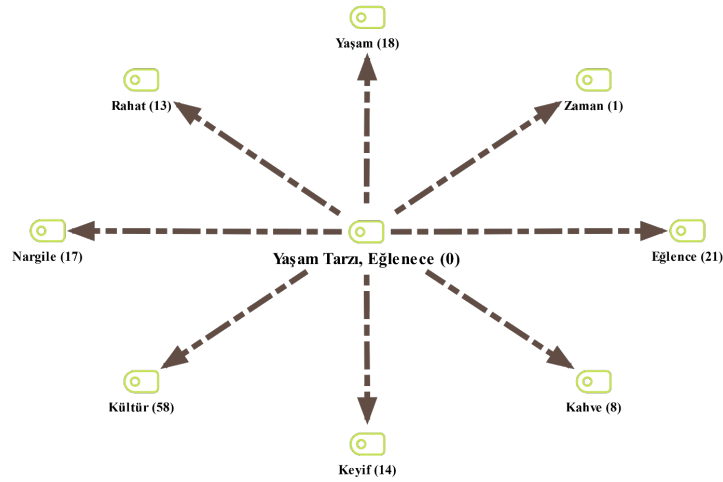
Sokak, kullanma, yayılma, çok, karışma kodları ortak bir tehditte birleşir: Gaziantep'in zihninde Suriyeliler bütün ortak kullanım kamusal mekanları işgal etmektedirler. Özellikle bu işgal söylemi, 2023'te bir

sosyal medya içeriği olarak yayınlanan ve milyonlar izlenen “Sessiz İstila” videosu ile artmış olmalıdır. Suriyelilerin herhangi bir sorun yaratmasa da, suç işlemese de ‘gereğinden çok görünür olması’ dükkan ve işletme sayılarının artması, parkların yoğun kullanımı, Gaziantep’lilerin imgesinde kendilerine ait mekanların yabancılar tarafından ele geçirilmesidir. Bir katılımcı, Suriyelilerle ilişkisi olmadığını, Suriyeliler şuan bulunduğu yaşam ve çalışma mekanlarına gelirlerse oraları terk edip şehrin daha güvenli ve Suriyeli göçmenlerden arınmış lokasyonlarına çekileceğini ifade etmiştir. Başka bir katılımcı, Suriyeli göçmenlerin de bulunduğu bir kenar mahallede yaşadığını, Suriyeli kadın ve erkek gruplarının mahalle sokaklarında, kapı önlerinde daha fazla vakit geçirmelerinden dolayı Türklerin bu sokaklarda boş vakit geçirmekten vaz geçip çekilmelerine yol açtığını belirtmiştir.

Gaziantep yerli halkın ifadeleriyle kalabalık gruplar halinde bulunan, gürültülü bir şekilde farklı bir dil konuşan, farklı kültürel ve sosyal kodlara sahip olan insanların sokaklarda ve tüm kamusal mekanlarda kalabalık varlıkları kaygı uyandırıcıdır.

Tekrar söylemek gerekirse, Gaziantep’lilerin bu kaygıları, Suriyeli göçmen grupların profilleri incelendiğinde çok haksız sayılmayabilir. Problem sadece şehrin kamusal mekanların kullanımına dair kültürel farklardan kaynaklanmamaktadır. Suriyeli göçmenlerin çoğunun Suriye kırsalından göç etmiş olması, şehir hayatı ve şehrin ortak mekanlarının kullanımına dair deneyim eksiklikleri de problem yaratmış olmalıdır.

Yaşam Tarzı ve Eğlence

Gaziantep’te Türk vatandaşlarının Suriyelilere yönelik tutumlarının belki de en stratejik noktası kültür, yaşam rutinleri ve boş zamanları değerlendirme anlamında eğlence alışkanlıklarıdır. Burada aslında iki farklı kültür ve yaşam tarzının karşılaşmasından bahsetmek mümkündür. Kültür koduna bu kadar yüksek oranda değinme, yerli nüfus açısından Suriyelilerin kültürünün ‘farklı’, ‘benzemez’ olduğunun kanıksandığını gösterir. Özellikle siyasal iktidar ve onun etrafındaki entelektüel-akademik çevrenin sıklıkla vurgu yaptığı ‘ortak kültür’, ‘ortak tarih’ vurgularının günümüz açısından sıradan halkta bir karşılığı kalmadığının göstergesidir. Gaziantep ile Halep ortak bir tarihe ve kültürel geçmişe sahip olsalar da, 100 yıla varan her iki taraftaki ulus devletleşme süreçleri kültür ve yaşam tarzları konusunda bir birinden oldukça farklı hale getirmiştir.

Keyif, nargile, rahat, eğlence, kahve kodları bir bütünü işaret eder: Suriyeliler keyiflerine ve rahatlarına düşkün, kahve ve nargile içerek uzun süre bir şey yapmadan vakit geçiren, eğlenceyi hayatlarının merkezine koyan insanlardır. Tamamen farklı bir çalışma ve boş zaman kültüründe sosyalizasyon geçirmiş olan Türk vatandaşları, Suriyelilerdeki çalışma ve boş zaman anlayışını anlamakta zorlanmışlardır. Türkiye’de sabah başlayıp akşam biten çalışma mesaisi ve genellikle aileyle evde geçirilen boş zamana karşın Suriyelilerde en erken öğlen başlanan, Cuma namazı saatlerinde, Ramazan ayı veya Kurban bayramında tamamen sekteye uğrayan çalışma düzenini anlamakta zorlanmıştır. Nitekim Türkler çalışma hayatındayken Suriyelilerin boş zamanlarında olmaları (bunun tersi de geçerlidir, Suriyelilerin çalıştığı saatlerde Türklerin boş zamanlarının olması), sıklıkla boşta olan, iş yapmayan (günün farklı farklı saatlerinde iş yaptığı için iş yapmadığı düşünülen ama aslında iş yapan) Suriyelilerle karşılaşmaları Türk vatandaşlarının zihinlerinde böylesi bir imajın oluşmasına sebep olmuştur. Suriyelilerin rahat ve keyiflerine düşkün bir oldukları imajının sembolize iki kod vardır. Nargile ve kahve. Bir katılımcının sözleriyle: Nargile, kahve, tık tok. Nargile hazırlama ve içmenin uzun bir boş zamana ihtiyaç duyması, bu boş zamanı geçirirken nargileye kahvenin eşlik etmesi Türk bakış açısında “uzun süre boş oturan, boş otururken nargile ve kahve içen” Suriyeli imgesinin gelişmesine sebep olmuştur. Çoğu durumda bu imge negatiftir, ama bu imgeyi sahiplenen ve yaşamaya başlayan Türkler de vardır. Mesela bir katılımcı, Suriyelilerle etkileşimden önce nargile içmezken şimdi onlara göre göre nargile kullanmaya başladığını, farklı aromalarda nargile ile kahvenin ona keyif verdiğini belirtmiştir. Başka bir katılımcı, Suriyeliler bize uyum sağlaması gerekirken biz onlara sağladık diye yakındıktan sonra, Suriyeliler etkisiyle Türk vatandaşları içinde giderek artan nargile içme alışkanlığının ve nargile kafe konseptindeki yayılımı yakınlıkla belirtmiştir.

Zaman kodunun tekrarlanma düzeyi düşük olsa da kod ile anlamdaş vakit, saat gibi kavramlarla beraber düşünülmelidir. Dolayısıyla görüşmelerin çoğuna sinen bir ruh halini yansıtır. Az önce de değinildiği gibi çalışma ve boş zaman saatlerindeki farklılık sıklıkla vurgulanmıştır. İnşaatlarda yetkili olarak çalışan bir katılımcı, Suriyelilerin işe başlama saati kurallarına uymadıklarını ama iş bitiş saatine harfiyen uydukları ve 1 dk. Bile fazla çalışmadıklarını belirtmiştir. Türk işçiler ise daha her zaman saatinde işe başlamalarına rağmen bazı durumlarda iş bitiş saatinden sonra da işi bitirmek için çalıştıklarını belirtmiştir. Bir işveren ise Suriyelilerin sahip olduğu işletmelere sipariş verdiklerinde sipariş ürünleri arzu edilen kalitede ürettiklerini ama teslimatın genellikle zamanında yapılmadığını belirtmiştir. *Telmin* diye tabir edilen, zaman konusunda hassasiyete Suriyeli işletmelerin uymadığını belirtmiştir. Bunun dışında kalite, daha önce belirtilen fiyatlara sadık kalma gibi konularda Suriyeli işletmelere sonuna kadar güvendiklerini belirtmiştir.

Aynı katılımcı, Suriyeliler ve Türkler arasındaki çalışma saatleri uyumsuzluğunu çözmek için Suriyelilerin gece 24.00- sabah 08.00 vardiyasında çalışmalarını bir ILO projesinde önermiş ve bu önerinin uygulanmasından başarılı sonuçlar elde edilmiştir.

Yaşam Zorlayıcı

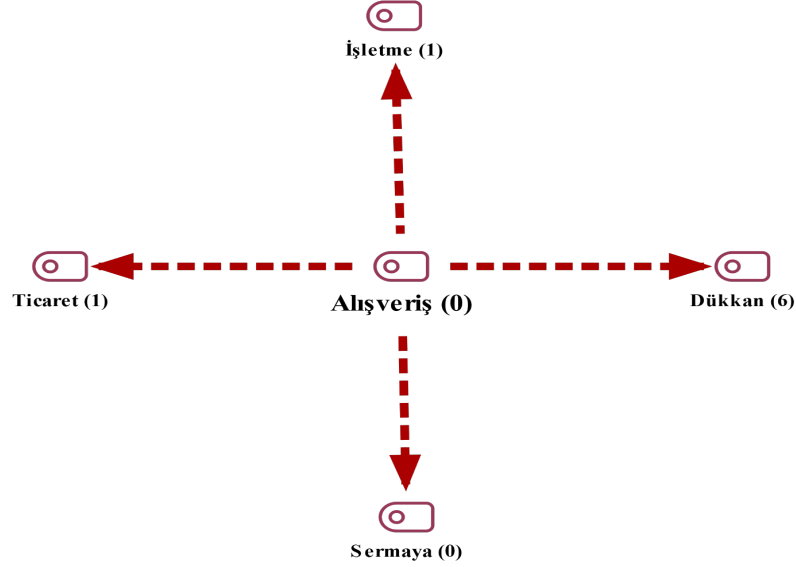

Suriyelilerin Gaziantep'te kalabalık bir nüfus olarak bulunmaları, sıradan tüketiciler açısından her alanda fiyat artışlarının olmasına ve hayatı sürdürmenin zorlaşmasına neden olmuştur. Fiyat artışına işgücündeki rekabet dolayısıyla ücretlerdeki düşüşler ve Türkiye genelindeki ekonomik kriz eklendiğinde Gaziantep'te yaşayan özellikle alt ve orta sınıf Türk vatandaşları için çekilmez hale gelmiştir. Örneğin yoksul bir mahallede yaşayan bir katılımcı, mahallesinde ev kiralarının Suriyeliler gelmeden önce makul olduğunu ama günümüzde fiyatların fırladığını belirtmiştir. Şuan Gaziantep'te tüketim malları, emlak, kira fiyatları çevre iller- yerleşimlerin ve Türkiye standartlarının çok üstündedir.

Yaşanan ekonomik sıkıntıların bazıları Suriyelilerin varlığıyla alakalı, bazılarının da alakasız olduğu düşünüldüğünde, söz konusu sıkıntıların yöneldiği temel '*günah keçisi*'nin Suriyeliler olarak belirlendiği muhakkaktır. Ekonomik zorlukların sembolize olduğu kod olan 'kira', Suriyeli varlığının gayrimenkul sahibi olmayan, ya da evlendireceği çocuğuna kiralık ev arayan Türk vatandaşlarının yüksek kira fiyatlarından Suriyelileri sorumlu tuttıkları görülmektedir. Kira kodundaki bu yüksek frekans, muhtemelen deprem sonrasında bazı konutların yıkılması ama özellikle yıkımın büyük olduğu bölgelerden Gaziantep şehir merkezine yönelik göçle beraber kiralık evlerde azalan arz ve çoğalan talebin de payı vardır. Suriyelilerle alakalı olsun- olmasın kira da dahil olmak üzere yaşam koşullarındaki tüm zorluklardan Suriyeliler sorumlu tutulmaktadır. Bu bir bakıma anlaşılır bir durumdur. Nitekim toplumlar herhangi bir konuda krize girdiklerinde sorumluluğun kaynağı olarak kendilerini görmek yerine, o toplumda zayıf konumda olan göçmenler veya azınlıklar sorumlu olarak görülür.

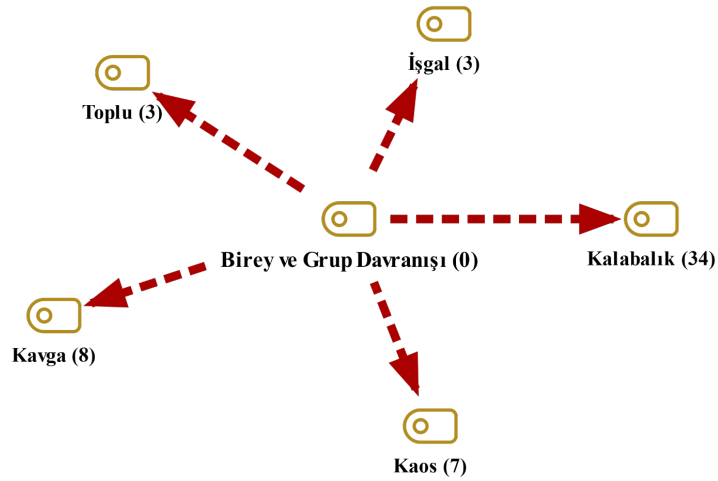
4. 2. Afyonkarahisar

Alışveriş

Bu üst kod ve alt kodlar, Suriyeliler ve Türkler arasındaki ekonomik etkileşimin yokluğunu gösterir. İşletme, sermaye, ticaret, dükkan gibi yerli nüfus ile etkileşim içine girmiş Suriyelilerin yerleşik bir nüfus haline geldiğinin sembolü olan göstergeler Afyon’da mevcut değildir. Bu veri, pratik ilişkiyi ve onun yokluğunu yansıtır.

Birey ve Grup Davranışı

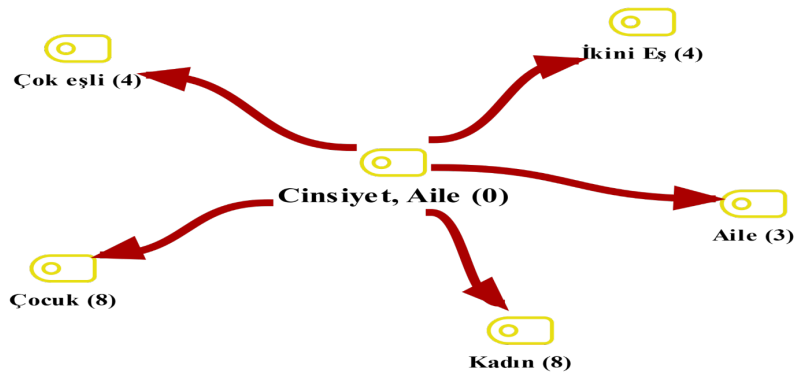
Burada deneyim ve anlatıya dayalı algıyı içeren kodlar bir aradadır. Toplu kelimesi, deneyim ifadesidir, karşılaşılan bir insan birlikteliğini ifade eder. Yani sokakta, parkta, hastanelerde ya da başka bir kamusal alanda bir arada hareket eden bir gruba dair deneyim nadirliğini gösterir. Kalabalık kodundaki sıklık, deneyimsel değil anlatısalıdır. Çünkü Afyon'da Suriyelilere dair kalabalığa dair bir deneyim yoktur. Suriyelilerle ilgili ülke genelinde var olan anlatının bir ürünü olarak Afyon'da ortaya çıkmıştır. Kavga ve kaos kodları da anlatısalıdır, çünkü Suriyeliler Afyon'da halkın ilgisini çekecek edecek, onları etkileyecek bir kavga ve kaos ortamı yaratamazlar. Suriyeliler sürekli kriminal durumlar yaratıyor olsalardı da nüfuslarının azlığı nedeniyle mümkün değildir. İşgal kodu, negatif duygunun düzeyini anlamak için seçilmiştir, tekrar sıklığı fazla değildir.

Yaşam Zorlayıcı

Kira kodunun tekrarlanma sıklığı az değildir. Aslında deneyimsel bir durumu ifade etmesi gerekir. Ama Türkiye'de genel bir problem olan konut probleminde ve ekonomik koşulların zorlaşmasında göçmenlerin hedef haline getirilmesine dair anlatının Afyon'da da sahiplenildiğini gösterir. Dolayısıyla Afyon'da kira problemi yaratacak sayıda Suriyeli yoktur.

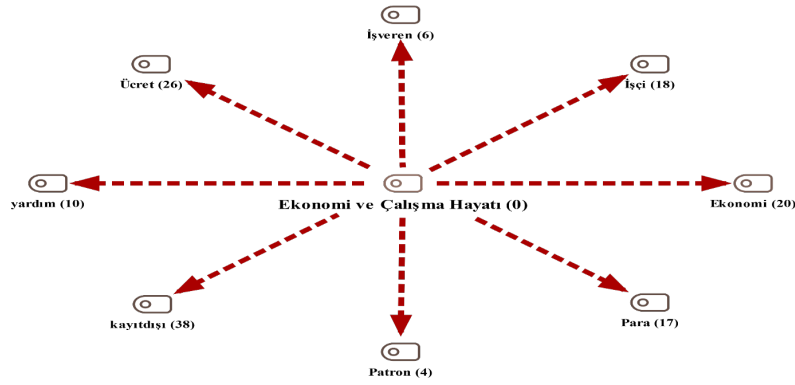
Cinsiyet ve Aile

Bu üst kod ve alt kodlar çoğunlukla deneyime işaret eder. Bir şehirde karşı taraftaki cinsiyet rolleri, gözlenerek, gözleyenden duyularak öğrenilir. Bütün kelimelerdeki sıklık düzeyindeki azlık, aslında kişilerin

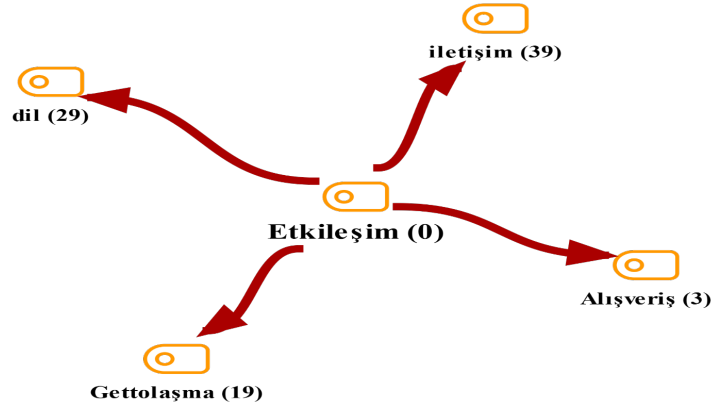
konu hakkındaki fikirlerin azlığı hakkında bilgi verir. Yine de çocuk kodundaki sıklık, Türkiye’de Suriyelilerle ilgili ‘çok çocuk yapıyorlar’ imajının, ‘kadın’ kodundaki sıklık, kadınların Suriyelilerde aile ve toplumda önemsenmediği, daha az sıklığı olan çok eşli, ikinci eş şeklindeki kodlar da kadınların ikincil konumunun Afyon yerelinde üretilmesi anlamına gelir. Aile kodu da aile içi cinsiyet rollerini ve Suriyeliler için ailenin önemi anlamak için seçilmiştir. Dolayısıyla Afyon’daki bu tür imajlara, merkezde üretilenin yereldeki yansımaları bağlamında görmek gerekir.

Ekonomi ve Çalışma Hayatı

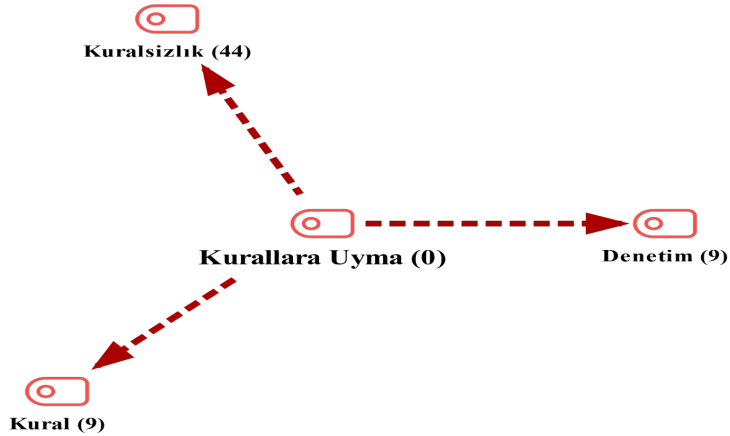
Burada ifade edilen kodlar, hem genel ülke düzeyindeki ekonomik problemlerin yerelde etkileri hem de yerelde gelişme dinamikleri sınırlı olan bir şehrin Suriyeli göçmenler hakkındaki ekonomi konularına hassasiyetlerini gösterir. Tekrar hatırlatmak gerekirse, Afyon’da şehir ekonomisine etki eden bir Suriyeli nüfus yoktur. Ama Suriyelilerle ilgili ekonomik vurgular çok baskındır. Yani ekonomi konusunda olmayan bir deneyime rağmen oldukça baskın olan bir negatif söylem mevcuttur. Kayıt dışı, yardım, ekonomi gibi kodlar, Türkiye’de Suriyelilerle ilgili “kayıt dışı çalışıyorlar, sosyal yardımlarla geçiniyorlar” şeklindeki düşüncenin genel bir söyleme dönüştüğünü gösterir. Suriyelileri ekonomik olarak deneyimlememiş bir şehirdeki insanlardaki bu görüş, genel eğilimin yereldeki yansıması bağlamında açıklanabilir. Patron ve işveren kodlarında sıklık azlığı, yine deneyim sınırlılığı ile açıklanabilir. Çünkü Suriyeli patron ve işveren, genellikle başarılı bir imaj üretir. Suriyelilerin etkin olmadığı bir ekonomi, bu kökenden gelen işveren ve patron yokluğu anlamına da gelir. Deneyim olmaması, pozitif imajlar yaratan başarılı tipolojilerin de yokluğu anlamına gelir. Ücret, para ve işçi kodları, yine genelin yereldeki yansıması bağlamında ele alınmalıdır. Suriyeliler nedeniyle ücretlerin kazanılan paranın düşmesi, yine göçmenlerin işçi olarak çalışmalarından kaynaklanan işsizlik bağlamında genel alıntının yerelde üretimi bağlamında anlam kazanır.

Etkileşim

Pratik bir deneyimi ifade eden alışveriş kodunun sıklığı düşüktür; ama Suriyelilere yönelik Türkiye genelinde oluşan anlatının önemli parçaları olan gettolaşma, dil ve iletişim kodlarının sıklığı çok yüksektir. Suriyelilerin gettolarda kurtarılmış mahalleler oluşturdukları; Türkçeyi öğrenme konusunda açık bir direnç geliştirdikleri ve kendi gettolarında yaşayan bu insanların da yerli Türk vatandaşlarıyla iletişim kurmadıkları algısının Afyon yerelinde de sahiplenildiğini göstermektedir. Aslında Afyon verileri, Türkiye genelinde oluşan Suriyeliler anlatısının parametrelerini ölçmek için uygun bir zemin oluşturur. Çünkü Suriyelilerle etkileşim yoktur ve genel anlatının doğrudan alıcısı konumundadırlar.

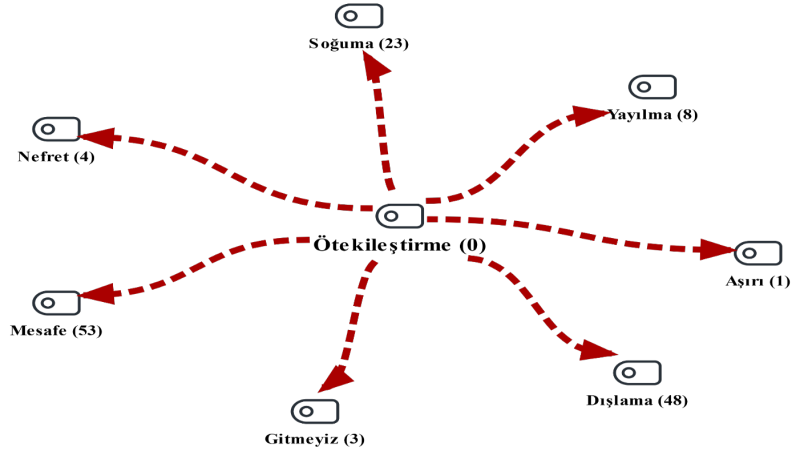
Kurallara Uyma

Bu kodlar da aslında geneldeki Suriye anlatısının yansımasını gösterir. Bu sıklık oranları, Suriyelilerle ilgili herhangi bir deneyimin olmadığı durumlarda Suriyelilerle ilgili Türkiye genelinde oluşturulan anlatının ne kadar güçlü olabileceğini göstermektedir. Etkileşim bağlamında ortaya çıkan deneyim böyle durumlarda

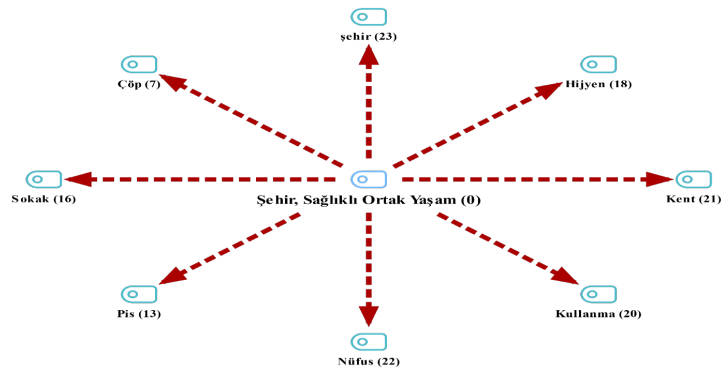
anlatının gücünü kıran bir prizma işlevi görmektedir. Yani deneyim anlatının gücünü zayıflatır. Böyle bir zayıflatıcı prizma olmadığında anlatı, yerel siyaseti belirleyecek bir konum edinir. Afyon'daki son yerel seçim sonuçları bunun göstergesidir.

Ötekileştirme

Buradaki kodlarda frekans yüksekliği, Suriyeli göçmenlere yönelik negatif duyguların açık göstergesidir. Dolayısıyla az önce ifade edilen, deneyimden arınmış alıntının gücünü açığa çıkarmaktadır. Frekansı yüksek her kod, Suriyelilerle karşılaşmak, onlarla bir işte çalışmak veya yaşamak istenmediğini sembolize etmektedir. Afyon şehir ahalisi, Suriyelilerle yaşamı deneyimlememiş olsa da onları çok farklı görmek ve onlarla bir arada yaşamak istememektedir.

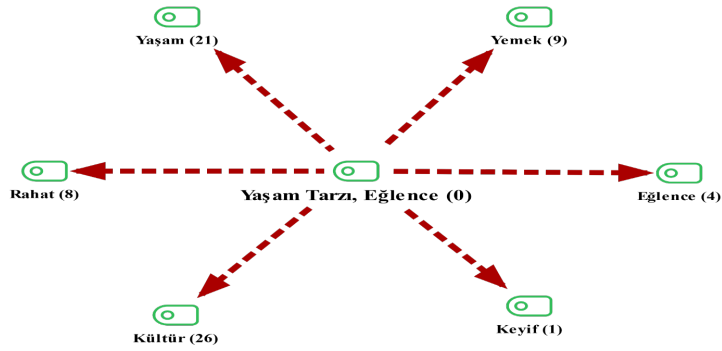
Şehir ve Sağlıklı Ortak Yaşam

Negatif imajlar içeren bu kodlar da Gaziantep ile benzer çıkmıştır. Birbirinden oldukça farklı sosyal dinamiklere ve Suriyeli göçmenlere yönelik deneyimlere sahip bu iki kentte negatif içerimli kodlarda bu benzerlik, ancak ülke geneli Suriyeli anlatısının benzeştirici gücünü gösterir. Burada görülen her bir kod, genel Suriyeli anlatısının bir alt ayağını oluşturur. Muhtemelen Suriyeliyle ilişkiyi deneyimlemiş olsun olmasın Giresun'da, Karaman'da ya da Türkiye'nin herhangi bir şehrinde yaşayan birine Suriyelilerin nasıl olduğu sorulsa

benzer cevap alınacaktır. Tabi ki yukarıda da tartışıldığı gibi bu kodlar tümünden gerçeklikten kopuk- anlatısal üretilen bir durumu yansıtmaz. Bir yandan Türkiye’de bulunan Suriyelilerin kırsaldan göç etmiş olması, öte yandan Türk vatandaşlarının aşına olmadığı bir kültüre sahip olunması ve belki de en önemlisi nüfus olarak çok kalabalık olmaları, bu imajların oluşumunda etkilidir. Hijyen, pis, çöp gibi kodlar, Suriyelilere yönelik bakışın yansması olsa da, Türkiye’de Türk vatandaşı bir şehirlinin yine Türk vatandaşı kırsaldan bir kişiye ya da kırsaldan şehre göç etmiş birine aşağı yukarı bakışı aynıdır.

Yaşam Tarzı ve Eğlence

Buradaki sonuçlar ilginçtir. Normal durumlarda keyif, eğlence, rahat, yemek gibi kodlar pozitif bir içeriğe sahiptir. İnsan zihninde olumlu karşılıkları vardır. Ancak bu kodların Suriyeliler nezdinde negatif koda dönüşmesi, ortak yaşamla, birbirlerini tanımak ve deneyimlemekle ilişkilidir. Gaziantep’te yüksek sıklıkta görülen bu kodların Afyon’da görülmemesi, ilişki ve etkileşim düzeyindeki düşüklükle açıklanabilir. Nitekim pozitif içeriğe sahip bu kodlar Afyon’da Suriyeliler için nadiren kullanılmıştır. Bunun da sebebi, etkileşim yokluğu nedeniyle Suriyelilerin eğlence kültürüne aşına olunmamasıdır. Ayrıca bu kullanım azlığı, söz konusu kodların Türkiye geneli oluşan Suriyeli anlatısının bir alt ayağı haline gelmediklerini de gösterebilir.

Kültür ve yaşam, genel Suriyeli anlatısının yaslandığı temel ayaklardır. Bu iki konuda, iki toplum arasındaki farka vurgu, Türkiye’nin her yerinde rastlanabilir. Dolayısıyla bu iki kodun sıklığı, Suriyelilerle bu iki kod bağlamında etkileşim içine girmemiş, deneyim oluşturmamış Afyon şehir ahalisi için önemli olması, genelde var olan Suriyeli anlatısının yereldeki görünümü bağlamında anlaşılabilir.

5. Sonuç

Türkiye’nin sosyal, ekonomik ve kültürel dinamikler açısından birbirlerinden oldukça farklı iki şehrinde Suriyeliler ile ilgili tutum ve imajları üzerine yapılan bu saha araştırmasında önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Suriye sınırına yakın, oldukça kalabalık bir Suriyeli sığınmacı nüfus barındıran ve sanayi-ticarete dayalı bir ekonomisi olan Gaziantep ile gelişme dinamikleri sınırlı, ekonomisi tarım ve turizme dayanan, nüfusa oranla oldukça küçük bir Suriyeli nüfus barındıran Afyonkarahisar arasında karşılaştırma yapılmıştır. Burada göz önünde bulunduran temel değişkenler iki nüfus arasındaki etkileşim düzeylerinin Türk vatandaşlarının tutum

ve imajlarındaki etkileri, Türkiye geneli için geçerli olan bir Suriyeli göçmen anlatı-imajının oluşup oluşmadığı, eğer oluşmuşsa bu anlatının Suriyeli göçmenlerle etkileşimi deneyimlediği veya deneyimlemediği durumlarda şehir halkının göçmenler ile ilgili imajları-tutumları nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur.

Bu iki farklı şehirde elde edilen sonuçların bazı noktalarda benzerliği, iki şehri de etkileyebilecek Türkiye geneli için geçerli olan ve çoğunlukla negatif içerikli bir Suriyeli anlatısının var olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlatının temelde dayandığı iki olgunun da *kültür* ve *yaşam tarzı* olduğu söylenebilir. Ayrıca Suriyeli nüfusun Türkiye'deki kalabalıklığı da negatif bir unsur olarak etkilidir. Özellikle hijyen, kamusal ortak kullanım mekanları, kadının aile ve toplumda rolü, zaman algısı, çalışma anlayışı, dilsel problemler, esnaf tutumları, yemek alışkanlıkları, çocuk sayısı ve çocuk bakımı, giyim-kuşam gibi durumlar, *yaşam tarzı* ve *kültür* kategorileri altında birleştirilebilir. Bu anlatının gerçekliğe yaslanan bir temeli vardır, Suriyelilerin Türklerden farklı kültür ve yaşam kodlarının olduğu; siyasal iktidar çevrelerinde dillendirilen 'ortak kültür' ve 'ortak tarih' vurgularının gerçekliği çok yansıtmadığı görülmüştür. Örneğin Halep'te çalışma saatlerinin öğleye doğru başlaması ya da Suriye'de devletin Türkiye'den tamamen farklı vergilendirme sistemi bu konuda sadece basit örneklerdir ve bu örnekler çeşitlendirilebilir. Ayrıca Gaziantep veya Türkiye'deki Suriyelilerin çoğunun Suriye kırsalından göç etmeleri, şehir kültürüne yabancılıkları, Türkiye şehirlerinde daha fazla problem yaşamalarına ve bu problemlerin yerli nüfusun gözüne daha fazla batmasına sebep olmuştur.

Bunun yanında, Suriyelilerin kendisinden kaynaklanmaktan çok, Türk vatandaşlarının kendi algısal süreçlerinin bir sonucu olarak Suriyelilerin bir 'öteki' olarak belirlenmesi de genel anlatının temel dinamiklerindendir. Her toplum kendi kimliğini tanımlarken aslında kendi içindeki negatifiklikleri yansıttığı bir öteki kimlik de oluşturur. Son yıllarda bu öteki kimlik, Türkiye'deki Suriyeliler olmuştur. Bu gruba atfedilen sokak hijyeni, parkların kullanımındaki özensizlik, suç oranları ve biçimleri, kadına yönelik taciz gibi durumlar –Suriyelilerde bulunup bulunmamasından bağımsız olarak- yerli nüfusta da vardır. Ve yerli nüfus da bu negatif özellikleri ötekiye yükleyerek kendi üzerinden atmaya çalışır. Bu ötekileştirme, ülkede yaşanan ekonomik ve toplumsal krizlerle birleştiğinde, yaşanan krizlerin sorumlusu olarak bir '*günah keçisi*' yaratılmasına vesile olur. Dünyanın her yerinde günah keçisi olmaya en yakın gruplar azınlıklar ve göçmenlerdir. Günümüz Türkiye'si açısından Suriyeli göçmenlerdir.

Kendi içinde tutarlı ve Türkiye genelinde etkili olan bu Suriyeli anlatısının oluşumunda siyasetçi ve akademisyenlerin kutuplaştırıcı dilinin rolü açıktır. Ancak bunda Türkiye'nin 2012-2016 arasındaki göç politikalarının da büyük payı vardır. Kısa sürede herhangi bir denetim olmadan, düzgün kayıt yapılmadan bu kadar kalabalık bir göçmen nüfusun Türkiye'ye girişinin Türkiye'de bir tepki yaratmayacağını ummak saflık olur. Bazı kanaat önderleri veya raporlar ilk baştan böylesi bir göç politikasının tehlikelerine işaret etmişlerdir. Yerli nüfusta ilk başlarda gözlemlenen nötr tutum, tepkisizlikten değil, tepkinin yeterince yoğunlaşmamasından kaynaklanmaktaydı. Ayrıca Suriyeliler ilgili sıklıkla ifade edilen misafir söylemi ve bu söylem üzerinden oluşturulan Geçici Koruma Kanunu bu göçmenlerin burada kalmayacağı, geri döneceklerinin kabulüne dayanıyordu. 2018'ten sonra Suriyelilerin yerleşik bir yapı oluşturmaya başlaması, ayrıca göçmenlere yönelik sosyal uyum

politikalarının yarattığı problemler, kültür ve yaşam tarzı farkları, yerli nüfusun içinde biriken tepkilerin dışa vurmasına sebep oldu. Bu tepki siyasetçiler ve akademisyenlerin kutuplaştırıcı söylemiyle birleştiğinde Türkiye genelindeki Suriyeli anlatısının oluşmasına zemin hazırladı.

Gaziantep'te şehrin hem sosyal hem de siyasal olarak var olan heterojen yapısı, sanayi ve ticaret arka planı ile Suriyeli göçmenlerin nüfus olarak yoğunluğu, bu nüfusla ilgili imajları şekillendirdi. Dolayısıyla Gaziantep'te, Türkiye geneli Suriye anlatısının etkisi olsa da, bu konuda homojen ve tutarlı bir imajın var olduğunu söylemek güçtür. Görüşmelerden de anlaşıldığı gibi Suriyelilerle ilgili pozitif imajlara sahip azımsanmayacak bir kesim varken nötr imaja sahip kesimler de vardır. Ancak çoğunluğun görüşü negatiftir. Alt sınıflarda bulunanların negatif imajları ile üst sınıflardakilerin ya da Gaziantep eşraf-yerli ailelerin negatif tutumunun nedenleri farklıdır.

Ancak negatif imajlara sahip kesimlerin birleştiği ortak bir nokta vardır. Yoksul mahallelerde veya zengin mahallelerde en belirgin nokta, Suriyeliler ile Türkler arasında ilişki ve etkileşim düzey noktaları çok azdır, bazen hiç yoktur. Yoksul mahallelerde Suriyeliler ve Türkler aynı sokakta yaşasalar da birbirleriyle komşuluk yapmamakta, bir birlerinin evlerine gitmemekte, birbirlerinin yemeklerini yememektedirler. Aynı biçimde, zengin eşraf ailelerinin önemli bir kısmı, Suriyeliler Gaziantep'te yıllardır yaşasalar da onlarla hiçbir şekilde ilişki kurmamışlar ve onlarla aynı muhitte yaşamamışlardır. Kültürel olarak farklı bu kalabalık göçmen nüfusu şehir aidiyeti açısından en çok tehdit olarak gören kesim de çoğunlukla bu kesimdir. Yukarıda da değinildiği gibi bu tehdit algısı boşuna değildir ve eğer gelecekte Gaziantep'te Suriyeliler ile Türkler arasında ortak bir yaşam kurulacaksa ilk olarak Gaziantep'in yerli, eşraf ailelerinin kaygılarının giderilmesi gerekir.

Gaziantep'in sanayici ve tüccarları tabi ki sadece yerli eşraf ailelerden oluşmamaktadır. Özellikle Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgeleri şehirlerinden göç edip Gaziantep'te iş kuran sanayicilerin tutumları da farklılaşabilmektedir. Özellikle Suriye sınır illeri Şanlıurfa ve Mardin'den göç etmiş çalışanlar, sanayicilerin ve iş insanlarının Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarının yerli Gaziantep'lilerden farklılaştığını söylemek mümkündür. Nitekim Şanlıurfa ve Mardin gibi şehirlerin demografik olarak Suriyelilerle benzerliği çok daha fazladır. Ayrıca Gaziantep'te azımsanmayacak etkileri olan MÜSİAD üyesi sanayiciler ve iş insanlarının da bazı yakınmaları olsa da Suriyeliler ile ilgili imajları pozitif imajları olduğu görülür.

Gaziantep ile ilgili sonuç olarak söylenebilecek şey, Türkiye geneli negatif içerikli Suriyeli anlatısının Gaziantep'te de etkili olduğu, ancak Gaziantep'in heterojen sosyal ve siyasal dinamiklerinin homojen bir Suriyeli imajının oluşumunu önlediğidir. Homojen bir anlatıdan çok farklı sosyalliklere tekabül eden *anlatılar* vardır.

Afyonkarahisar ise hem sınırlı sosyal gelişme dinamikleri hem de barındırdığı Suriyeli nüfusun azlığı bakımından bize önemli veri sunar. Çok az Suriyeli barındırmasına rağmen yerel siyasetteki kutuplaşmayı belirleyen temel unsur olarak Suriyelilerin olması ilginçtir. Afyonkarahisar örneği, ekonomik ve sosyal olarak gelişme dinamikleri sınırlı bir Orta-Batı Anadolu kentinin içinde bulunduğu ve kurtulmasının zor olduğu ekonomik sıkıntının müsebbibi olarak Suriyelileri görme durumu söz konusudur. Dolayısıyla Suriyelilerin bir 'günah keçisi' olarak tanımlandığı bir gerçektir. Suriyelilerle ilişkiyi deneyimlememiş bir şehirdeki Suriyeli anlatısının

Türkiye geneli anlatının bir yansıması olduğunu söylemek mümkün. Çünkü Türkiye geneli anlatının yerele yansımaları dönüştürebilecek Suriyeli göçmenlerle ilişkisellik ve deneyimin yokluğu, bu anlatının doğrudan alınması ve sahiplenilmesine yol açmaktadır. Yani Afyon verileri incelendiğinde, Türkiye geneli Suriyeli anlatısının parametreleri bozulmamış halleriyle tespit edilebilir.

Öneriler olarak şunlar söylenebilir:

- Uzun yıllara dayanan aynı şehirde yaşama durumuna rağmen Suriyeliler ve Türkler arasında sosyal mesafe oldukça derindir. Bu iki toplum arasındaki sosyal mesafeyi azaltmak için diyalog kanalları üretilmelidir. Spor, sanatsal ve kültürel etkinlikler, çocuklar için oyunlar, gastronomi etkinlikleri, ortak piknikler gibi diyalog geliştirici alanlar geliştirilmelidir.
- Türklerin bilincini belirleyen temel etmenlerden biri Suriyelilerdeki kayıt dışı çalışmadır. Bu aynı zamanda Türkler açısından bir haksız rekabet durumu yaratmaktadır. Hem işletme hem de işçi-çalışan anlamında Suriyelilerin kayıt dışı çalışması -, mutlak anlamda önlenmelidir. Dolayısıyla Türkiye’deki vergi ve sigorta sistemleri, iş yeri açma prosedürleri ve girişimcilik kültürü üstüne Suriyelilere eğitimler verilmelidir. Suriyeli STK’lar ve iş adamı örgütleri de bu konuda aktif rol üstlenmelidir.
- Suriyelilere yönelik ulusal ve uluslararası kuruluşların uyguladıkları sosyal yardımlar ilk başlarda göç ve savaştan kaynaklı mağduriyeti yok etme konusunda önemliydi. Ama günümüzde bu yardımlar kayıt dışı çalışmayı içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Ek olarak Türk vatandaşlarını rencide eden bir durum haline gelmiştir. Suriyelilerle aynı mahallelerde yaşayan, aynı mağduriyetleri yaşayan Türklerin yardımlardan faydalanmaması, onlarda bir tepki durumunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yaşam zorluklarıyla aynı koşullarda mücadele eden Türkler ve Suriyeliler ya bu yardımlardan eşit şekilde faydalanmalı ya da bu sosyal yardımlar tümünden kaldırılmalıdır.
- Geçici koruma statüsünün Suriyeliler açısından bazı dezavantajları vardır; ancak bu statüye sahip olanın yabancı olarak kabul edilmesi, ülke içinde yabancılara tanınan haklardan faydalanmalarına sebep olmaktadır. 5 milyona varan kalabalık bir nüfus oluşturan Suriyelilerin sahip oldukları yabancılık hakları, Türklerin gözünden kaçmamaktadır. Araç ve gayri menkul alışverişinde vergi indirimleri, iş yeri açmada kolaylıklar, eğitim, yüksek öğrenim ve sağlık hizmetlerinden faydalanma konusundaki avantajlar, Türk kesiminde tepkiye neden olmaktadır. Şuan kaldırılmış olan ama geçmişte var olan, Suriyelilerin yüksek öğrenime yabancı kontenjanından kabul edilmeleri ama yabancının ödediği parasal maliyete tabi olmamaları; Türklerin sınavla zorlanarak girdiği üniversitelere Suriyelilerin kolayca girmelerini ama bunun parasal maliyetine katlanmamaları durumunu getirmiştir. Dolayısıyla, Suriyelilerin yabancı olma konumundan gelen avantajlarının artık bitmesi gerekmektedir. Böylesine kalabalık ve Türkiye’de 14 yıla yakın bulunan bu nüfusun sahip olduğu ayrıcalıklar hem Türklerin dikkatini çekmekte hem de sürdürülebilir olmaktan çıkmaktadır.

- Türkler, Suriyeliler konusundaki bazı ön yargılarından vazgeçmelidir. Suriyeliler de kültürel ve sosyal alışkanlıkları konusunda dirençlidirler. Türk toplumunun kültürel ve sosyal yapılarıyla, kurallarıyla açıkça uyuşmayan bazı kültürel ve sosyal alışkanlıklar sorgulanmalı, gerekirse vaz geçilmelidir.
- Türk vatandaşlarına göre bu toplumda yaşamının temel koşullarından biri, Türkçe bilmektir. Özellikle yaşlı kesim ve kadın Suriyelilerde Türkçeyi öğrenmek konusunda görülen direnç aşılanmalıdır. Arapçadan vazgeçmeden Türkçeyi öğrenme, Türkiye’de yaşayan bütün Suriyelilerin önceliği olmalıdır. Suriyelilerin kültürel, sanatsal, edebi eserleri kesinlikle ikinci dil Türkçe olarak da hazırlanmalıdır. Sosyal medya paylaşımlarında Türkçeye de öncelik verilmelidir.
- Suriyelilerin Türkiye’deki şehirlerde kapalı bir toplum oluşturmalarının bir sebebi, sadece birbirleriyle ilişki kurmaları ve kendi esnaflarından alışveriş yapmalarıdır. Suriyelilerin Türk esnaflarından alışveriş yapmaları, komşuları olan Türklerdeki tepki boyutunu ciddi şekilde azaltır. Aynı durum Türkler için de geçerlidir. Türklerin de Suriyeli esnaflardan alışveriş yapması, Suriyelilerde var olan dışlanmışlık duygusunun ve içe kapanma eğilimlerinin azalmasına sebep olur.
- Suriyelilerin bir mahallede, bir şehirde nüfus olarak baskın hale gelmeleri Türk vatandaşlarında tepki uyandırmaktadır. Bunun belki anlık bir çözümü yoktur. Çünkü Suriyeli nüfusun bazı mahalle ve şehirlerde mekânsal yoğunlaşması, 2012 yılından başlayarak uygulanan Türkiye’nin problemli göç politikasıyla alakalıdır. Ancak Suriyelilerin şehir ve mahallelerde yoğunlaşan nüfusunun Türkiye geneli şehirlere yayılması, yani yoğunlaşan şehirlerdeki nüfus kalabalığının azaltılması, bu şehirlerde bir rahatlama ve Suriyelilere yönelik antipatik durumun azalışına yol açabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Etik kurul izni gerektiren araştırmalarda, izinle ilgili bilgilere (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde, ayrıca makalenin bu kısmında; olgu sunumlarında, bilgilendirilmiş gönüllü olur/onam formunun imzalatıldığına dair bilgiye makalede yer verilmelidir. Etik kurul onayı gerektirip bu izni bulunmayan ya da bilgileri sağlanmayan makaleler dergimizde yayınlanmaz.

Bu çalışma (07.04.2025 tarih ve 624509 sayılı 4 Nolu Etik Kurul Onay Belgesi ile) bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

(Yazarların makaleye katkı oranları oran olarak aşağıdaki gibi verilmelidir. Fazla yazarlı makalelerde aşağıdaki Yücel Karadaş’ın makaleye katkısı %80; Ahmed Korabi’nin makaleye katkısı %20.

Destek Beyanı

Bu araştırma, Suriye Diyalog Merkezi tarafından desteklenmiştir..

Çıkar Çatışması

Bu kısımda yazarların çıkar çatışması durumuna ilişkin beyanlarına yer verilecektir. Tüm makaleler için mutlaka bu başlığa yer verilmelidir.

Makalenin yazarları arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Altınoluk, D., Tunç, T.B. (2022) Bu Kent Kimin?: Yerli Kadınların Göç Anlatısı. *Suriyeliler Her Yerde! Yerliler ve Göçmenler*, sfs75-110. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Ayhan, F. (2020) Afyonkarahisar'ın Nüfus Coğrafyası Özellikleri. *Journal of Awareness*. Sf. 401-426, Cilt / Volume 5, Sayı / Issue 3, 2020
- Bayram, E.E. (2024) Bir Göç Kentinin Yerlisi Olmak: Gaziantep'te Şehreküstülüler Örneği, Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gültekin, N. Ve diğ. (2018) *Gaziantep'teki Suriyeliler*, Gaziantep Üniversitesi Yayınları, Gaziantep.
- Gültekin, N. Ve diğ. (2021) *Gaziantep Monitörü- Gaziantep'liler*, Sabev Yayınları, İstanbul.
- Gültekin, N. Ve diğ. (2021) *Gaziantep Monitörü- Uyum*, Sabev Yayınları, İstanbul.
- Gültekin, N. Ve Diğ. (2022) *Gaziantep Odaklı Sosyal Uyum Araştırma Raporu- Gaziantep Monitörü 2022*, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Yayını, Gaziantep.
- Kahraman, H. (2022) "Onlar Bizden Daha Çok Hakka Sahip: Kilis'te Bir Pharmakos" *Suriyeliler Her Yerde! Yerliler ve Göçmenler*, sf. 19-46. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Koca, B. (2022) "Kendi Şehrimizde Yabancı Hale Geldik: Kilis'te Suriyeliler Karşısında Yerliler" *Suriyeliler Her Yerde! Yerliler ve Göçmenler*, sf. 47-74. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Koyuncu, A. (2014) *Kentin Yeni Misafirleri- Suriyeliler*, Çizgi Yayınları, Konya.
- Layder, D. (2013) *Sosyolojik Araştırma Pratiği- Teori ve Sosyal Araştırmanın İlişkilendirilmesi*, Çev. S. Ünal. Heretik Yayınları, Ankara.
- Özçellik, E. (2022) *Göçmenlerin Yerleşik Kimlik İnşası: Gaziantep'te Suriyeli Esnaflaşması*, Gaziantep Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özdemir, Ş.; Karaca, Y. (2009) "Kent Markası ve Marka İmajının Ölçümü: Afyonkarahisar Kenti İmajı Üzerine Bir Araştırma" *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi* ss. 113-134. (C.X I,S II, 2009)
- Robson, C. (2015) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri- Gerçek Dünya Araştırması*, Çev. Ş. Çinkır, N. Demirkasımoğlu. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Tanyol, C. "Eylen Köyü" <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4823>
- Yaşar, C. (2024) Suriyeli Göçü Bağlamında Üniversite Gençliğinde Zenofobi: Gaziantep Üniversitesi Örneği, Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Extended Abstract

The central subject of migration studies in Turkey has mostly been migrants, while the psychological and sociological reactions of the host community to migrants have been treated as factors of secondary importance. Migration researchers, acting on the negative consequences of the theories of nationalism and racism, have adopted a simplistic approach and evaluated the opposition of the host community to immigrants in the context of racism or nationalism. However, this explanation is far from sociological, as it ignores the intricate relationships between migrants and the host community native population that have emerged in different cities and have a different content.

This article is an empirical research that aims to reveal the variables that determine the attitudes of the host community towards Syrian migrants in Gaziantep and Afyonkarahisar, two cities with different social and

demographic characteristics and different native population/Syrian migrant ratios. Therefore, the main factors determining the attitudes of the host community towards migrants are the traditional social and economic structure and culture of the city, the ratio of the migrant population to the host community, the socio-demographic characteristics of the migrant population (i.e. their occupations in their countries of origin, their education, whether they are urban or rural), and the level of interaction between migrants and the host community. In addition, the study revealed that a negative narrative about Syrians, which has become more prominent in recent years, has started to dominate across Turkey, and that this negative narrative is produced in different ways in different cities. The difference between cities is due to factors such as their traditional socio-economic and cultural structures, the characteristics of migrants and their ratio to host community. Attitudes towards migrants differ from city to city due to factors such as the traditional socioeconomic and cultural structures of cities, the characteristics of migrants and their ratio to the host community.